

SZAKDOLGOZAT

ZSUPEK TÍMEA

Tanító szak

Ember és társadalom

műveltségterület

2024



Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

A dolgozat címe:

Lulla község hiedelemvilága

Belső konzulens: dr. Belovári Anita

Egyetemi adjunktus

Belső konzulens intézete/tanszéke:

Neveléstudományi Intézet

Anyanyelvi és Gyermek kultúra tanszék

Készítette: Zsuzsanna Tímea

tanító szak

Ember és társadalom

műveltségterület

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

| | |
|--|-----------|
| I. Bevezetés és célkitűzések | 2 |
| II. Szakirodalmi áttekintés | 4 |
| III. Alkalmazott módszerek | 6 |
| IV. Eredmények és értékelésük | 8 |
| 1. Népismereti fogalommagyarázat | 8 |
| 2. Jaba-völgy bemutatása | 10 |
| 3. Lulla lakosságának hiedelemvilága..... | 14 |
| 4. Az 1928-as jégverés eseménye és következményei | 17 |
| 5. A máig élő hagyomány | 22 |
| V. Következtetések és javaslatok, konklúzió | 26 |
| VI. Összefoglalás | 28 |
| VII. Irodalomjegyzék | 30 |
| VIII. Mellékletek | 33 |
| VIII/1. Képek..... | 33 |
| VIII/2. Mélyinterjú Nagy Ernő tanítóval | 37 |
| VIII/3. Keller Jenőné visszaemlékezése | 45 |
| VIII/4. Rövid kérdőív..... | 47 |
| Hallgatói nyilatkozat | 49 |
| Konzulensi nyilatkozat | 50 |

I. Bevezetés és célkitűzések

A tanítóképzés során az Ember és társadalom műveltségterületet választottam. A Hon és népismeret tantárgyat rendkívül érdekesnek találom, ezért választottam ebből a témakörből szakdolgozati témát. Mindig úgy gondoltam a néprajz, a hiedelmek, a szokások, hagyományok közelebb hozzák őseinket. Beleláthatunk a régebbi korokban élt emberek gondolataiba, érzéseibe, életmódjába. A néprajz, népismeret segítségével visszatérhetünk gyökereinkhez.

Lullán a mai napig él egy közel százéves hagyomány, amit a helyiek tisztelettel őriznek. Az 1928-ban történt jégverés, örökre megváltoztatta Jaba völgy (Szabó et al., 2006) életét. A szántóföldeken minden gabona, a faluban lévő gyümölcsök, a legelőn, a pajtában élő összes állat elpusztult. A lakóházak jelentős része a földdel vált egyenlővé.

Lulla területe nagy, három egymástól elkülönülő területen fekszik. A helyiek, minden részen más-más ősoktól származnak. Az országhatáron belülről, kívülről is érkeztek emberek, önszántukból, betelepítések következtében. 1853-ban a Batthyány család által betelepített lakók és az 1907-ben a Perczel családnak köszönhetően önszántukból érkező családok adják a jelenlegi, a helyi szájhagyomány szerint Újfalunak hívott lakók őseit. Az összetétel a 1940-es évek ki és áttelepítés következtében valamelyest változott, ugyanis 15 sváb családot kitelepítettek a faluból (Nagy, 1998).

A természeti katasztrófa emlékére a lakosok keresztet állítottak. Minden évben Istenhez imádkozva, zarándoklat keretében május 20-án, Szent Bernardin (Diós, 2009), katolikus szent emléknapján a falu apraja, nagyja elzarándokol a határban felállított kereszthez. Itt ökomenikus istentiszteletet tartanak, imádkoznak, megvallják bűneiket, áldást és Isten segítségét kérik, hogy több katasztrófa ne érje a települést.

Dolgozatomban a következő kérdésekre keresem a válaszokat: Miért maradhatott fent ilyen sokáig ez a hagyomány (Bárczi és Ország, é.n.)? Mik voltak azok az okok, hogy katolikus, református, evangélikus, hitetlen, kisebbségi roma, sváb, felvidéki magyar egyaránt őrzi a hagyományt? Az erőszakkal betelepítetteket (Németh, 2020) mi vezérelte? Miért ragaszkodik még mindig a falu bensőségesen, radikálisan ehhez a zarándoklathoz? Milyen hiedelmek, hagyományok voltak a jégverés előtt? Milyen hagyományok maradtak fenn a faluban a jégverést, és a ki-és betelepítést követően? Hogyan alakult a falu hitvilága?

Ahhoz, hogy a kérdésekre pontos válaszokat kaphassak, fontos a magyar nép, szűkebben Jaba völgy hiedelmeivel, hitével való megismerkedés. Szeretném a jégverés által okozott vallási, népi változásokat bemutatni, amelyek a falu összefonódására, összekovácsolódására mutatnak.

Két évvel ezelőtt családommal Lullára költöztem. Egészen elképesztő, ahogyan minden év május elején elkezdődik a felkészülés a május 20-i zarándoklatra. Fiatal, idős egyaránt kiveszi részét a munkálatokból. Melegség, összetartozás jellemzi a falut. A zarándoklat végén agapéval, szeretetvendégséggel zárják le a napot.

Célom, hogy ezt a hagyományt, hiedelmet, a népi kultúra egy újabb szegletét bemutathassam, másokkal is megismertessem. Segítségemre a Jaba völgyében élő tanító lesz, aki rengeteget tett azért, hogy a falu nevét megismertesse másokkal. Hagyományokat őriz, támogat, mesél, publikál. A 2019-es évben Somogy Polgáraiért díjjal jutalmazták a faluért tett munkásságának megköszönéséért.

Falumúzeumot épített ki a régi iskolaépületben, ahol a múlt tárgyi emlékei megtalálhatók. Parasztgazdálkodási, tűzoltási eszközök, iskolakönyvek, ruhák, fotók, folyóiratok. A hiedelemvilág kis puzzle darabkáiban várja, hogy össze legyen illesztve. Bízom abban, dolgozatom méltó lesz a múzeumi emlékek bővítéséhez, a múlt őrzéséhez.

II. Szakirodalmi áttekintés

Dolgozatom fő célja, hogy a néprajz, népi élet egy szeglete felszínre kerüljön. Lulla hagyományai rendkívüli értékkel bírnak. Az urbanizációval, modernizációval letűnőben van múltunk ezen része. Azt gondolom, a mai kor emberének is fontosnak kellene lennie gyökerei megismerése. Szeretném szakdolgozatomban megismertetni a Somogyi-dombság lankái között elrejtett kincset.

A lullaiak hiedelemvilágának, hagyományuk fennmaradásának megértéséhez szükséges a magyar néprajz, hiedelmek, azon belül a magyar hitvilág megértése, megismerése.

Dolgozatom szakirodalmát a különböző néprajzzal foglalkozó könyvtári, múzeumi forrásokból, különböző folyóiratok által közölt cikkekből állítottam össze. A fogalommagyarázathoz, mint nép, néprajz a Hon-és Népismeret oktatásához szükséges tantárgyi előírásokból, illetve a magyar néprajzi, etimológiai lexikonok legújabb leírásaira, megfogalmazásaira támaszkodtam.

Hiedelem, babonák témaköreihez a Pannon Enciklopédiában található meghatározásokat, cikkeket, fogalom magyarázatokat használtam fel. Ennek oka az volt, hogy a legérthetőbb, a legmélyrehatóbb megfogalmazásokat itt találtam.

A magyar hiedelemvilág meghatározásához a Magyarország kézikönyve nyújtott segítséget.

A következő nagy fejezet Lulla bemutatásához kapcsolódik. A település területén régészeti ásatások folytak az 1990-es évek elején. Ennek oka az erdőben talált néhány őskori és ókori lelet felszínre kerülése volt. Ebben az időben találtak őskori szakóca, kőbalta leleteket, ókori római oltárkövet, amit a mai napig őriz a Keszthelyen található Balatoni múzeum. (Nagy, 1998). A 2000-es évek elején folytatódtek az ásatások, ahol még több tárgyi lelet került elő az őskorból, ókorból, középkorból. Az ásatások helyén épült fel a Tab-Zamárdit összekötő útszakasz.

Lulláról írásos, latin és magyar nyelvű emlékek, feljegyzések is szerepelnek, mind a Tihanyi apátság, mind a Batthyány család, mind a Perczel család levéltárában (Nagy, 1998).

A rövid történeti háttér bemutatását követően a hiedelemvilághoz kapcsolódó vallási hovatartozás ismertetését nagyon fontosnak tartottam. A falubeliek a mai napig mélyen vallásosak, szorosan összefügg a hit és a hiedelem. Ez a református, katolikus, evangélikus plébániák feljegyzéseiben is olvasható (Nagy, 1998). A 2009-ben megjelent, dr. Takács Lajos katolikus plébános által írt, és a Kaposvári egyházmegye segítségével kiadott mű: Historia

Domus 1851-től 2008 évig, alapos részletességgel bemutatja a Tabhoz tartozó filiákat, köztük Lullát is. Ezt a Tabi Plébánia jelenlegi plébánosa rendelkezésemre bocsájtotta.

Az 1928-as jégverés bemutatása, a falu lakosságára kifejtett hatása, a hozzá szorosan kapcsolódó hittételi, hiedelmi megfogalmazások, hagyományok Nagy Ernő tanítóval való interjú, a falumúzeum által őrzött anyagok, a Historia Domus-ban leírtak alapján készültek el. A falu legidősebb lakója a jégverés után néhány héttel született. Az ő visszaemlékezése segít a hagyomány fennmaradásának megértésében, hiszen élénken él benne, családjára milyen hatással volt még évekkel később is ez a katasztrófa.

A hiedelemvilág és a jégverésből adódó, közel százéves hagyomány fennállásának megértéséhez, a ki-és áttelepített lakosság megismerése, rövid bemutatása is hozzájárult. Ezzel a témával külföldi szakirodalmak is foglalkoztak, és foglalkoznak, mivel a magyarságnak és a németeknek a mai napig fájdalmas emlék. Külföldi kutatók, köztük Tomáš Černák-kal is készült interjú.

A betelepített magyarok, ha nehezen is, de alkalmazkodtak az új helyzethez. A közös lakosság megalkotta ünnepi viseletét. Ez szintén az interjúban hangzott el.

Az utolsó témakörhöz, a máig élő néphagyományhoz készítettem egy rövid kérdőívet, annak érdekében, megértssem, mit gondolnak a ma itt élő családok a hagyományokról, hiedelmekről. Ebben a fejezetben írtam le saját élményeimet a 2023-as zárándokltról.

III. Alkalmazott módszerek

Szaktervezés kutatási módszerei közé tartozik a mélyinterjú Nagy Ernő tanítóval, aki közel 50 éve kutatja a falu múltját, ok-okozatokat keresve. Az öt évtized alatt számos interjút készített a falu múltbéli és jelenlegi lakosságával, méltó módon őrizi az emlékeket. Sokat tett azért, hogy Lulla nevét, történeteit, értékét megismerhesse az ország.

Létrehozott a régi iskolaépületben egy falumúzeumot, ami örök emléket állít a népi kultúrának, a falu eredetének. Több helységben megtalálhatók az őskori tárgyi leletek, az ókori pénzermék, középkori írásos leletek. A 19. századtól kezdve emlékül maradtak könyvek, eszközök, fotók, újságcikkek, a régi paraszti társadalom, gazdálkodás felépítésére, szerkezetére utaló, bemutató eszközök, használati tárgyak. A falumúzeum pajtájában rengeteg földműveléshez, betakarításhoz, aratáshoz kapcsolódó eszköz található, amelyek a mai napig működőképesek.

A múzeum őrizi a rég elfeledett, vagy éppen homályba vesző világ darabkáját. Nagy Ernő megosztotta velem a régen élt emberekkel készült interjúinak emlékeit, amit beleépíthettem dolgozatomba. Fontosnak tartom Jaba-völgy múltjának fenntartását, életését, értékeinek megőrzését, a hagyományok fennmaradását. Szellemisségét, népének összetartozását igazán az értheti meg, aki itt él.

A falu legidősebb lakója az 1928-as jégverés évében született. Idős kora ellenére elméje ép, tiszta, vele is készítettem egy rövidebb interjút, visszaemlékezést a jégverés utáni időszakra, milyen hatással volt a családjára, gyerekkorára, a későbbi életére.

A Kaposvári egyházmegye Tabi Plébániáján számos feljegyzést őriznek az 1928-as jégverés eseményéről, a kereszt felállításáról, az évről-évre történő megemlékezésről, zarándoklatról. 2023-ban, a májusi zarándoklaton személyesen részt vettem. A személyes élmény megfigyelései rengeteg információt hozzáadott dolgozatomhoz, segített a hagyomány fennmaradásának megértésében.

A máig élő hagyomány fejezetéhez készítettem egy rövid kérdőívet, mely a jégveréshez köthető zarándoklatra fókuszált a vallási felekezet meghatározásával. A teljes kérdőív a mellékleteknél található. Lulla teljes területén 120 családi ház áll, amelyből 100 állandóan lakott. A fennmaradó 20 ház nyaralóként, panzióként, például LillaLulla vendégház¹ vagy egy-egy család második

¹ Wenszky Lilla tulajdonos: <https://www.lillalulla.hu/> Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 9:38

ingatlanjaként funkcionál. A Lullán lévő házak, telkek, földek nem állnak üresen, mivel mindnek van tulajdonosa. (Nagy Ernő interjú, 2023)

A 120 családi házban összesen, a KSH 2023. 02.20-i adatai szerint 197 fő lakik.² A 100 családból 80-tól érkezett vissza a kérdőív, amely 160 főt jelent, a megkérdezettek 81%-a. Azt gondolom, ez nagyon jó arány.

A fentiek alapján összegezve szakdolgozatom legfőbb elemei, a lullai hagyományok bemutatása az oral history (Shopes, 2002) módszerén alapulnak. „Az oral history egy olyan módszer, amely interjúkon keresztül gyűjt történeti információkat múltbéli eseményekről és életmódokról.” (Kovács, 2011:3). Az oral history segítségével megismerhetjük az interjúalany emlékeihez kapcsolódó érzelmeit, ismereteit, a kérdezett eseményhez való hozzáállását, attitűdjeit (Perks, 2014). Dolgozatom további részeit saját élmény alapján megfigyelésből, rövid kérdőívből és egy visszaemlékezésből állítottam össze.

² Lulla lakosság száma: 2023.02.20.: <https://ecoterra.hu/lulla/> Letöltés dátuma: 2024.03.29.11:00.

IV. Eredmények és értékelésük

1. Népismereti fogalom magyarázat

1.1. Mit jelent a népismeret?

Barabás Jenő a következőképpen határozza meg a népismeretet, néprajzot: „a történeti-társadalmi tudományok egyik ága, amely a népi kultúra vizsgálatával foglalkozik. Használják még az → etnográfia, → etnológia elnevezést is.” (Barabás, 1980).

Tehát a népismerettel megismerhetjük a magyar néphagyományt, népi kultúránkat, múltbéli, nemzeti örökségünket (Baksa és Karácsony, 2013). Megmutatja a múlt és a jelen hagyományait, összefüggéseket, eltéréseket. Segítségével megfigyelhetjük a kulturális, öltözködési, építési szokások évszázados alakulását. A népismeret bepillantást enged a régmúlt hiedelemvilágába. A lullai hiedelemvilág megismerésével és a közel százéves hagyomány bemutatásával a népismeret egy újabb szeglete tárul fel.

1.2. Hagyományok, hiedelmek a világban

Az embereket mindig is foglalkoztatta létezésük oka, miértje, a körülöttük lévő világ felépítése, működése. Mivel ezeknek a dolgoknak a megválaszolására nincsenek konkrét válaszok, ezért az emberek ezzel kapcsolatban folyamatosan készítettek, gyártanak különböző elméleteket. Ezek a teóriák többféleképpen jöhetnek létre. A megtapasztalt ismeretek által, amit igazolt ismeretnek nevezünk és az igazolatlan ismereteknek köszönhetően. Ebből fejlődik, alakul ki a világkép megfogalmazása (Keszeg, 2013). A hiedelmek segítenek a világ megismerésében.

A hiedelmek múltunk örökségei, a természetfeletti, kozmikus élményt, definiálják. Válaszul szolgálnak a különböző társadalmi, egzisztenciális kérdésekre, a valóság meg nem értett magyarázatára, a viszonyulási-, viselkedési normákra (Keszeg, 2013).

A hiedelem fogalmának többféle megközelítése, definíciója, meghatározása van: fiktív meggyőződés, tévhit, téveszme. (Tótfalusi, 1993) A magyar néprajzi lexikon ennél részletesebben fogalmazza meg: „olyan vallási képzet, amely nem tartozik a hivatalosan elismert egyházak vagy vallási rendszerek által elfogadott hittételek közé (babona). E névvel illetik továbbá az európai (s a magyar) parasztság rendszert nem alkotó vallásos képzetét, kozmogóniáját, előírásait, tilalmait.” (Ortutay, 1979).

A hiedelmek segítségével előtérbe kerülhet a természetimádat, ami azt jelenti, hogy a természetnek tulajdonítanak isteni hatalmat. A kozmikus élményt definiálják, a meg nem értett jelenségeket, tűz, víz, levegő, a természet imádatával próbálják megmagyarázni (Zeidan, 2020).

Összegezve: a hiedelem tudományosan, materiálisan nem igazolt ismeret, amely a kozmikus, transzcendens élményből indul ki, többféle összetevőből áll. A népi társadalomban hiedelemmel magyarázták a természeti jelenségeket (villámlás, földrengés, köd), meg nem értett viselkedési és viszonyulási normákat (szellemek, boszorkányok), a betegségekből vagy téves orvosi diagnózisból származó jelenségeket (vámpírok). Gyakran összemósódtak a vallásos tanok, tanítások a természeti jelenségekkel, ebből is kifejlődtek különböző hiedelmek. A hiedelmek válaszul szolgálnak a különböző egzisztenciális kérdésekre, a társadalmi élmények kifejezésére.

1.3. A magyar hiedelmek

A magyar népi, paraszti társadalom világképe önálló, három részből állt: a korong alakú földből, ahol az emberek élnek, a jó szellemek síkja az égből és az alvilág, a gonosz a föld alatt. A néphagyomány szerint a Nap a nőalakot szimbolizálja, a Holdnak a gyógyításban tulajdonítottak fontos szerepet (Kuszák és Mézes (szerk), 1993).

Az ősmagyarok hitvilága szerint az ember testből és lélekből áll. Ebben hasonlít a keresztény vallás tanításaihoz. A honfoglaló magyarok hitében a világot testtel nem rendelkező, láthatatlan lények, úgynevezett szellemlények lakják, akik befolyásolják a mindennapi életet. Például a természeti jelenségeket is ezzel magyarázták. A szellemlényeket egyfajta hierarchikus rendbe sorolták. Léteztek alsóbb és felsőbb rangú lények (Kuszák és Mézes (szerk), 1993).

Ezek a hiedelmek a mindennapok szerves részeit alkották. Babonák kísérték végig a születést, a halált, a munkaszokásokat, a háziállatokat, termékenységet, udvarlást, házasságot, egyszóval mindent (Balassa és Ortutay, 1980).

A kereszténység terjedésével az ősi babonák és a vallásos tanok összekovácsolódtak. A vallási szokások keveredtek a népi szertartásokkal, együtt fejlődtek. Ilyen például a hagyományőrző falvakban ma is élő betlehemezés (Hoppál, 1990).

A hiedelmek és a vallási rigmusok, rituálék az évszázadok során bonyolult, többretegű rendszerre alakultak, amelyeknél már csak a szakértő néprajzkutatók képesek annak megállapítására, melyik vallási- és melyik a népi szokás (Balassa és Ortutay, 1980).

2. Jaba-völgy bemutatása

Kép: Jaba-völgy egy része, Kisecsény felől fotózva.

Forrás: <https://www.lulla.hu/kepek/gal177.jpg> Letöltés dátuma: 2024.03.29. 6:10



2.1. Jaba-völgy történeti háttere röviden

Jaba-patak völgye a Somogyi-dombság északi részén található. Óskori tárgyi leletek bizonyítják, hogy a hely már ekkor lakott volt. A régészeti ásatások során római kori tárgyi emlékek is felszínre kerültek, ami bizonyítja, az ókorban is éltek itt emberek.

Lulla falu első írásos emlékei a 11. századból valók, ahol megjelenik, mint a Tihanyban található bencés apátság területe. A Batthyány család levéltárában egy eladási szerződésen, latin nyelven feljegyzeték, mint „villa Lyula”³.

A 13. században épül fel a falu legelső temploma is, ami a mai Lulla-Jabapuszta területén található romok is bizonyítanak. A tárgyi leletek és az írásos emlékek mind arra utalnak, hogy Lulla évszázados gyökerekkel rendelkezik. (Nagy, 1998)

³Árpád-kori új okmánytár VIII. kötet: 083. A KERESZTESEK SZÉKESFEHÉRVÁRI KONVENTJÉNEK BIZONYSÁGLEVELE, HOGY LYULAI JÁNOS ÉS BENEDEK OTTANI BIRTOKUKBÓL EGY UDVARHELYNEK VALÓ TELKET BENKE SZÉKESFEHÉRVÁRI POLGÁRNAK ELADTAK. 1264. Latin nyelvű szöveg: <https://varosikonvytar.papa.hu/taxonomy/term/6265> Letöltés dátuma: 2024.03.28. 12:40.

2.2.Lulla lakosságának alakulása

Jaba-völgy területe a napóleoni háborúk hatására a 19.századra elnéptelenedett, közigazgatásilag másik településhez került. 1853-ban a Batthyány család svábokat telepített a völgybe. Ekkor 38 magyar és 6 zsidó család érkezett a területre (Nagy, 1998).

1907-ben a Perczel család tulajdonában lévő Lullai-birtokokat eladták, és számos új család érkezett. Lulla falu melletti erdőrészebe vándor romák települtek le. Lulla ennek köszönhetően három részre oszlott. Lulla falu-pusztá (idetartoznak az erdőben élő romák is), Lulla-Szőlőhegy, Lulla-Kisecsény (Nagy, 1998).

Három egymástól több kilométerre fekvő terület, mégis békében, megértésben éltek itt az emberek. A ma itt élő lakosság a fent említett 45 családot és az 1907-ben betelepülteket tekintik a jelenleg is fennálló falu őseinek.

A Lulla faluban laktak a svábok, akik német mivoltukat nem feledve, megtartották szokásaikat, A házak elrendezése, kinézete sváb mivoltukra utalt, de igyekeztek a magyar népi kultúrához is alkalmazkodni (Nagy Ernő interjú, 2023).

Őseinkhez hasonlóan az erdőben élő romák verem lakásokban éltek. Ezek a putri házak nagyon hasonlítottak az Etelköz és Levédia területén található 6-11. századi veremház leletekre. Ezek egy helyiséggel rendelkeztek, lépcsővel lehetett lejutni. Középen állt egy gerenda, ami megtartotta a tetőt, az oldala szőnyeggel volt borítva, így jól szigetelt.

Verem lakás. Forrás:

http://mgepitesz.hu/_core/js/tiny_mce/plugins/filemanager/files/latvanykepek/1r.jpg

Letöltés dátuma: 2024.03.29.6:00



A lullai romák Balatonendréd felől érkeztek, hosszú heteket gyalogoltak, amíg itt letelepültek. Vándorló életmódjukkal felhagytak, de saját hiedelmeiket megtartották. Az évtizedek alatt beolvadtak a közösségbe (Nagy Ernő interjú, 2023).

A Kisecseny területére Ecseny és Torvaj falvakból jöttek. Lulla ezen részén mindössze tizenhat ház és hozzá tartozó kert tartozik. Innen származik a neve is, Kisecseny. A falurész a mai napig őrzi a régmúlt emlékeit. A mai közigazgatási táblákon is Lulla-Kisecseny néven szerepelt a helység rész, azonban a vandalizmusnak köszönhetően a táblát megrongálták, emiatt mára csak a Lulla felirat található a település névtábláján (Nagy Ernő interjú, 2023).

Lulla-Szőlőhegy ma már gyéren lakott, az ott élő idősök meghaltak, a fiatalok beköltöztek a faluba, a birtokok jelentős részét eladták. A jégverésre emlékeztető kereszthez vezető út őrzi a régi idők emlékét. Korábban az itt élő lakosság összetétele volt a legváltozatosabb, sokféle család, jellemzően magyar származású, Somogy megye különböző helyeiről érkezett (Nagy Ernő interjú, 2023).

A 20. század elején Lulla közigazgatásilag a szomszéd, Torvaj településhez tartozott, mivel ezen a településen volt iskola. Kisecseny, Szőlőhegy és Lulla falu-pusztája 1925-ben beadott egy egyesülési kérelmet, de ez elutasításra került az iskola hiánya miatt. Az évek folyamán hiába épült két iskola is a településen, az egyik 1930-ban került átadásra az evangélikus egyháznak köszönhetően, a másik a Lulla pusztára, a roma gyerekek oktatásának segítésére a Tihanyi apátság támogatásával, az egyesülésre csupán 1948-ban került sor.⁴

Az 1925-ben elutasított egyesülési kérelmen még Lulla falu-pusztája szerepel, azonban 1948-ra a Lulla falu-pusztája, Lulla pusztára és Jabapusztára vált. Így az 1947-ben beadott kérelmen már a következő 4 település rész szerepelt: Kisecseny, Lulla-Szőlőhegy, Lulla pusztája és Jabapusztája. Ezekből a településrészekből lett hivatalosan Lulla községgé 1948. január 1-től.⁵

⁴ Falukrónika: www.lulla.hu , Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 10:38

⁵ Falukrónika: www.lulla.hu , Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 10:38

Lulla címere az egyesülést követően, Forrás:

https://upload.wikimedia.org/wikibooks/hu/3/33/Lulla_c%C3%ADmer.jpg ,Letöltés dátuma:

2024.03.29. 13:00



2.3.Ki-és áttelepítések

A felvidéki magyarok érkezése és a sváb származású családok kitelepítése a második világháború után, az újra alakult Csehszlovák állam köztársasági elnöke Edvard Beneš (Palmowski, 2008) által, 1945. augusztus 2-án közreadott 33. számú alkotmányrendeletben rögzítette a német és a magyar nemzetiségek állampolgárságának rendezését (Sz.n., 2021). „Ez a dekrétum tetőzte e két, nemzetiség jogfosztását, mert vagyonuk után állampolgárságuktól is megfosztotta őket.” (Sz.n., 2021:1). A magyarokra is úgy tekintettek, mint a németekre, háborús bűnösökre (Németh, 2020).

Ennek megoldása Vladimír Clementis csehszlovák külügyi államtitkár javaslatára a lakosságcserevel került sor (L. Szarka, 2008). A magyarokat is deportálták az anyaország területeire, Magyarországról a német anyanyelvűek jelentős részét áttelepítették Németországba és azokat, akik maradtak, földönfutóvá tették.

„A Magyarország és Csehszlovákia között 1946. február 27-én, Budapesten aláírt lakosságcsere-egyezmény alapján 73 ezer magyarországi szlovák települt át Csehszlovákiába és 100 ezer felvidéki magyart telepítettek át Magyarországra” (Papp, 2021).

Lulláról 15 német ajkú családot telepítettek ki, és helyükre Komarno megyéből Bagota, Komáromszentpéter és Pered községekből érkeztek családok. (Nagy, 1998)

Lullán a mai napig él Léc Imre, kitelepített ember tette. Imrének nem volt felesége, családja, azonban volt egy tangóharmonikája, amit mindennél jobban szeretett. Mindig muzsikált,

magyar dalokat, sváb dalokat játszott rajta. Mulattatta az embereket, akik nagyon szerettek az általa játszott zenére táncolni, énekelni.

A kitelepítéskor meghatározták, ki mekkora csomagot vihet magával a vonaton, amellyel menniük kellett. Imre csak a tangóharmonikáját vitte. Azonban mielőtt a vonatra felszállt volna, eljátszotta, elénekelte a tabi vasútállomáson a magyar himnuszot. Ezt követően fogta a tangóharmonikáját és szétaposta. Róla soha többet nem hallott Lulla lakossága. Az életét, mindenét, a számára oly kedves hangszerét sutba vágta. A lelke egy darabját otthagya azon a tabi vasútállomáson (Nagy Ernő interjú, 2023).

A Csehszlovákiából érkezett magyar családok szülőföldjüket siratva, gyászolva érkeztek Lullára. Úgy érezhették magukat, ahogyan Tamási Áron is fogalmaz: „Az ember a szíve mélyén örökké oda való, ahol született” (Tamási, 1933).

3. Lulla lakosságának hiedelemvilága

3.1.Lulla hitvilága

Az 1900-as évektől kezdve, vegyes vallási felekezetű ember élt és él itt a mai napig. Nem lehet egyértelműen meghatározni egy vezető felekezetet. Alapvetően a három keresztény vallás uralja a falut: a katolikus, a református, evangélikus. A kezdeti izraelita vallásúak beolvadtak a kereszténységbe.

Szinte az összes családra jellemző a vegyes házasság, ami annyit jelent, hogy az egyik fél katolikus, református, vagy evangélikus, míg a másik e háromból az egyik. Kevés olyan család van, ahol mindkét házaspár azonos vallással rendelkezik.

Kezdetben nemcsak közigazgatásilag, hanem vallásilag is Torvaj településhez tartoztak a lullaiak. Idővel azonban minden felekezet levált a községről. A jégverés előtt minden felekezetnek külön temploma, imaháza volt, ahova az összetartozók imádkoztak Istenhez. A vasárnapi pihenőnap mindenki számára fontos volt.⁶

A plébános, lelkészek, lóháton érkeztek a környező Tab településről. Kezdetben havonta egyszer volt szertartásos mise, istentisztelet. Ennek oka a következő volt. Körzetileg Tabhoz

⁶ Falukrónika: www.lulla.hu , Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 10:38

rengeteg falu tartozott, és a közigazgatás, a közlekedés sem volt olyan gyors, mint a mai világban. Ezért felosztásra került, mikor-melyik községben lesz a közös ima (Takács, 2009).

Mindezek ellenére, vallásos település lévén, minden vasárnap közösen imádkoztak a felekezetükhöz tartozó templomban. A vallásos életmód, templomba járás most is él a faluban.

3.2.Lullai hiedelmek a jégverés előtről

Ebben a témakörben a Nagy Ernővel való interjúban elhangzott hiedelmeket mutatom be. Lulla a 2010-es évig zsákfalu volt. Ekkor épült meg a Zamárdi-Tabot összekötő út. A 19. századi betelepítés és a 20.század első felében történt betelepülés utáni években a mindennapi élet nehézségei számtalan akadályt gördített az itt élők számára. Az elkülönült területeken élő emberek megismerkedtek egymással, hagyományokkal, segítették, támogatták a másikat, igyekeztek boldogulni. Saját hagyományokat, hiedelmeket alakítottak ki. A falumúzeumban írásos emlékek, az emberek között szájhagyomány őrzi ezeket.

A faluban is élt, mint oly sok más magyar településen a szemmel verés hiedelme (Csiszár, 1968). Az idősek még most is félnek, nehogy rácsodálkozzanak az újszülöttekre, fiatal állatokra, nehogy baj, rontás érje őket. A szájhagyomány őríz olyan történeteket, amik arról számolnak be, mi módon védekeztek a lullaiak az ellen, akiről azt tartották, képes a szemmel verésre. Azt tartották ugyanis, aki képes volt erre, azt baj és szerencsétlenség kísérte. A faluban lakók zöldborsóból vagy gallyakból készült keresztet helyeztek házaik elé, úgy gondolták ezzel megóvhatják magukat és gyermekeiket.

A faluban mindig is voltak javasasszonyok, akik segítettek, gyógyítottak. A lullaiak gyógyítóknak nevezték ezeket a nőket. Ők látták el a bábaasszonyi szerepet, sebeket kötöztek, varrtak. Ismerték a gyógynövényeket, ötvözték a roma mágiát a magyar hiedelmekkel és a mély vallásossággal. A gyógyítók varázsigékkal, ráolvasással, imával, fohással, gyógyfüvekkel gyógyították az állatokat, embereket. Az templomot rendszeresen látogatták vasárnap, ünnepnap. Mai napig él gyógyító a faluban, akit az elődei tanítottak ki.

A temetőhöz, temetési szertartásokhoz kapcsolódóan rengeteg hiedelme van a falunak. A temetőbe nem lehet egyedül járni, csak kettesével, nehogy megijedjen az illető vagy elvigye a halott rokona vagy az ördög, ha jó ember, akkor Szent Péter a túlvilágra. Emiatt Lullán kettesével járnak a temetőbe. Ha valakinek a sírjára kutya ült, főleg, ha fekete, Isten segítségét kérték, hogy eltávozzon onnan. Addig imádkozták az Üdvözlégy Máriát, vagy a Miatyánkot,

amíg az állat el nem ment a sírról. Előfordult, hogy ez napokig tartott. Ilyenkor felváltva imádkoztak a temetőben. Ebben az esetben megint ötvöződik a vallás és a hiedelem.

Ha valaki meghalt, a faluban voltak mosdatóasszonyok, akik illatos gyógyfüvekkel átmosták, felöltöztették a halottat a legszebb ruhájába, ami általában fekete volt. Előkészítették a túlvilágra. Csecsemőket és serdülőkor előtti gyermekeket fehér ünnepi ruhában temették. Ez a tisztaságukat, fiatalságukat jelképezte.

A mosdatóvizet a kertben egy olyan helyre öntötték, ahová előtte keresztet rajzoltak a földbe, és oda élő ember nem léphetett. Ugyanis azt tartották, a vízben a lélek egy darabja is benne van, és a kereszt jelképezi a nyugalmat, Isten szeretetét, a békét. Ezt a helyet ne háborgassa senki.

A halottasházban a tükröket fekete lepellel letakarták. Ennek két oka is volt. A fekete lepel jelképezte Jézust, és a kereszt letakarását, ami jelzi, hogy meghalt az emberekért. A másik oka a népi hiedelmekhez köthető. A tükrök a túlvilág átjárói. Azt tartották, ha valaki meghal, megnyílik a szellemvilág átjárója, hogy az elhunyt átléphessen. A letakarással a túlvilági lényeket tartották távol, ne lépjenek be az élőkhöz.

Mindenkit a saját házában ravataloztak fel, a ravatal egy teljes napig állt. Az elhunyt kezét összeillesztették, a katolikusoknál rózsafüzért tekertek a kezére. Mindegyik felekezetűnek az imakönyvét a kezébe helyezték. A szocializmus időszakában a rózsafüzért, és az imakönyvet az elhunyt ruhába elrejtették, mivel a törvény tiltotta, hogy a koporsóba az elhunyton kívül bármi mást belehelyezzenek.

Az asszonyok virrasztottak a halott felett. Ilyenkor nem csak a szűk család és a rokonság volt jelen, hanem a falu idősebb asszonyai, akik már nem tudtak kijárni a földekre dolgozni. Vallási imákat, rózsafüzért, népi áldásokat mondtak. Istenhez fohászkodtak megnyugvásért és az elhunyt lelke üdvéért, függetlenül származásától, vallási hovatartozásától.

Az erős, rokon férfiak, legények kiásták a sírhelyet, ahova az elhunyt került. Az idősebbek évekig készültek a temetésükre, elkészítették vagy elkészítették koporsójukat. A váratlanul, fiatalon elhunytaknak, szegényebbeknek, akiknek nem volt koporsójuk odaadták az idősebbek, vagy a falu lakói a deszkákat összehordták és egy nap alatt összetákolták a halott lakhelyét.

A romák is alkalmazkodtak a fent leírt szokásokhoz, de két hagyományuk a mai napig él a faluban. A háznál való ravatalozás nem megengedett, de a temetés napjáig minden éjszakát végig virrasztják. Imádkoznak Istenhez, a túlvilági szentekhez, cigány szellemekhez, áldásokat, örök nyugalmat kérnek.

A másik szokás a temetés napjához kapcsolódik. Ha meghal valaki, a temetés napjáig megérkezik minden rokon. A temetés napján, este, sötétedés után, ez általában 20:00 körül kezdődik, a család és a rokonság kimegy a temetőbe, megülik az elhunyt utolsó vacsoráját. Kiviszik a temetőbe a bort, az ételt, megterítenek az elhunytnak is. Az elhunyt kedvenc ételét készítik el, könnyebben tudjon távozni a lelke az élők sorából. Dalokkal, emlékekkel, átvirrasztják az éjszakát.

4. Az 1928-as jégverés eseménye és következményei

A fejezetben közölt adatokat a Nagy Ernővel való interjú és Keller Jenőné Kovács Anna visszaemlékezése alapján írtam.

A szájhagyomány és az írásos emlékek is megőrizték az 1928-as jégverést. 1928. május 20-án szokatlanul meleg volt. A falu legidősebb lakója, aki 96 éves, elmesélte, nem sokkal a jégverés után született. A mai napig emlékszik gyermekkorából arra, szülei mennyire féltek minden május 20-a előtt. Szülei által elmondott történetét megosztotta velem is.

Azon a május 20-ai napon a jégverés, vihar váratlanul érkezett. Nem volt semmiféle előjele, sem felhő, sem szél, csak a szokatlanul nagy meleg. A természeti csapás pillanatok alatt érte el a falut. A vihar epicentruma a Szőlőhegy és a határban lévő szántóföldek voltak.

A villámok a földeken dolgozókra lesújtott, a termés a földdel lett egyenlő, a hirtelen lezúduló víz elárasztotta a házakat, istállókat, terménytárolókat. A villámcsapásoknak, a rengeteg esőnek köszönhetően a házak, az istállók összedőltek. Az állatok elpusztultak. Az emberek, ahova csak tudtak, elbújtak. A falurészeket erdő vette körül, aki csak tehette odamenekült. A beszámoló alapján mindez nem tartott tovább 2-3 óránál. A vihar ahogyan jött, úgy el is illant.

A kezdeti félelem, sokk hamar gyásszá, fájdalomná változott, a Lullán élők élete gyökeresen megváltozott. A vihar leginkább Lulla-Szőlőhegyet és Lulla falu-pusztát érintette. A vihar a kiscsenyi területben nem tett kárt. A néni elmondása alapján az emberekben megváltozott valami, összetört a lelkük.

Szülei az otthonukban - ők Lulla faluban laktak - vészelték át az eseményeket. Édesapja az első világháborúban tapasztaltak után, a házuk tiszta szobájának a padlójába egy föld alatti biztonságot adó helyiséget alakított ki, veszély esetére. Ezt ma óvóhelynek nevezzük. A szülei

ide menekültek. A jég kopogásán és az eső locsogásán kívül mást nem hallottak. Mikor a vihar elállt és biztonságosnak ítélték, kimentek a házból és akkor látták, mennyi kár érte a falut.

Az eltakarításban, újjáépítésben egész Lulla apraja-nagyja összefogott. A kiscsényiek minden munkafolyamatban részt vettek, segítették a többieket. A településen élők egy emberként felépítették az összedőlt házakat, istállókat. Akinek megmaradt a háza, befogadta a hajlék nélkülieket. Ahol maradt ételnek való, beosztással megosztotta a másikkal a következő betakarítási időszakig. A kiscsényiek - mivel őket nem érte jelentősebb kár - mindent, amijük volt, megosztottak a falu lakóival, tejet, tojást, szalonnát, otthonukat. Ez a természeti csapás összekovácsolta az embereket.

Sok helyen egyedül maradtak az asszonyok gyermekeikkel. Az idősebbek befogadták őket, illetve a nőtlen vagy megözvegyült férfiak hajlékot kínáltak nekik. Abban az időben, ahol egy férfi és egy nő akár gyerekkel, akár gyerek nélkül összeköltözött, egy idő után összeházasodott. Ezzel biztosították a nőknek a jövőjét, illetve elkerülték a kéréstlen megjegyzéseket.

A falurészek közötti kapcsolat a jégverés előtt is jónak számított, mégis a falurészek elkülönültek. A természeti csapásnak köszönhetően a szokások, hagyományok akarva-akaratlanul is összefonódtak. Egyáltalán nem számított sem a hit, sem a származás.

Vallásos emberek lévén, felekezettől függetlenül, mindenki azt gondolta, hogy ezt a vihart Isten küldte. A haragjával lesújtott, mert nem találta Lulla lakóit büntetlenek. Nem alázatosak eléggé, nem úgy élnek, ahogy az Úrnak tetszik. Ennek a gondolkodásmódnak és a fent említett összefogásnak köszönhetően rengeteg változás következett be a falu életében.

A legszembeűnőbb a vallásosságban mutatkozott meg. Az emberek sokkal többet jártak imádkozni. Mindenki meghallgatta a más felekezet szertartásait is. Összehangolták a misét, az istentiszteletekkel. Nagyon figyeltek arra, hogy ne legyen egyidőben vallásos szertartás. Előfordult, hogy egy vasárnap tartotta az összes lelkész az istentiszteletet, misét és azokon a falu népe ott volt. A lakosság megismerkedett, megtanulta egymás vallását.

A jégverés emlékére a lullaiak fakeresztet állítottak a szántóföld mellé, ahol a vihar központja volt. A kereszt a sok esőnek, napfénynek köszönhetően korhadásnak indult, de 1978-ban a katolikus plébános, dr. Takács Lajos, kőtalapzatra épített vaskeresztet készített a fa helyére (Takács, 2009).

Megemlékező, hálaadó szentmise a keresztnél 1980. Forrás: Nagy Ernő: Lulla község története,1998.



A jégverésre emlékezve minden év május 20-án a falu lakói hálaadó misét és zarándoklatot tartottak és tartanak a keresztnél. Az első, az újjáépítési munkálatok befejeztével történt 1930-ban. A református, katolikus, evangélikus atyák részt vettek ezen, megáldották a termést, a keresztet, az embereket, kérték az Úr engesztelő kegyelmét. Ökumenikus istentiszteletet tartottak.

Ez a hagyomány a mai napig él a faluban. Minden év május 20-án Lulla falu katolikus templomától kisétálnak az emberek a kereszthez lelkészeikkel, papjukkal, hogy az évi áldásban részesülhessenek.

Anni néni beszámolója alapján a szülei rettegtek minden május 20-a előtt. Máig emlékszik a szemükből tükröződő félelemre. Az édesanyja lelkére kötötte, hogy minden évben emlékezzen meg erről az eseményről, gondoskodjon arról, hogy családjá, a lullaiak ne feledkezzenek meg a borzalmas pusztításról, amit Isten haragja okozott.

Azóta ilyen nagyerejű természeti csapás nem történt Lullán. Az 1996-os tornádó⁷ sem végzett a faluban jelentősebb pusztítást, ellentétben Torvaj és Sérsekszőlős községekkel.

4.1. Új értékrendek, hiedelmek megismerése a betelepítések után

A jégverés, a világháborúk még inkább összekovácsolták a falu lakosságát. Azonban a második világháború után Lulla falu is megtapasztalta a ki-és áttelepítések borzalmait. Az előző fejezetekben említésre került, hogy Lulláról 15 sváb családot telepítettek ki, a többiek

⁷ Tornádó pusztított falvainkban: Közlemény: OBERT Ferenc, katasztrófa koordinátor: http://www.tab-ph.hu/tabikilato/telepulesek_ertekei/tab/tabikilato_1998_1999/pages/021_tornado_pusztitott_falvainkban.htm
Letöltés dátuma: 2024. 04. 01. 11:22

földönfutóvá váltak. A lullaiak nem hagyták cserben bajba jutott társaikat. A hajlék nélkül maradtakról gondoskodtak, befogadták őket, ellátták élelemmel.

Az erőszakkal betelepítetteket szeretettel fogadták. Az itt élők pontosan tudták, mennyire nehéz elhagyni a hazát, hiszen sokakat a Batthyány család telepített le vagy önként érkeztek, a jobb élet reményében, hátrahagyva korábbi életüket.

A ki-és áttelepítés évfordulóin minden évben megemlékeznek arról a történetről, ami a vonatról leszálló felvidéki magyar hölgygel és a lullai ifjúval történt. A borzalmak közepette a szeretet is megjelent. Emiatt is nagyon fontos, hogy nemcsak rettenetes dolgok, hanem valami jó is származott az áttelepítés következtében.

A lullaiak a hozzájuk érkező felvidékieket lovas kocsikkal várták a vasútállomáson. A vonatról leszállva az egyik felvidéki magyar leánynak elrepült a tyúkja, pont egy lullai ifjú legény mellett szállt le. A legény felvette és visszaadta a leánynak, akivel egymásba szerettek, és azóta is házasok. „A sors és Isten akarata volt ez a találkozás!”⁸ Herencsár Lajos bácsi és a felesége Margit néni mind a mai napig ezt mondják. Ebben az egy mondatban is a vallásosság és a népi hiedelem találkozik, mint a sors és Isten.

A felvidékről érkezett magyarok megkapták a kitelepített svábok házait, szántóföldjeit. A lullaiak nyitottak feléjük, segítettek a beilleszkedésben.

A felvidékiek mélyen vallásosak voltak, katolikus felekezethez tartoztak. Eleinte, mint a szárnyaszegett madarak, távolságot tartottak a helyi lakosságtól. Kezdetben a hit által kerültek közelebb egymáshoz a helyi lakosok és a betelepített népek.

Az ismerkedés során a felvidéki magyarok ráébredtek arra, hogy a lullai emberekkel sok közös hiedelmük, hagyományuk van. Más országból valók, mégis a magyarság érzülete összekovácsolta őket (Nagy Ernő interjú, 2023).

A lullaiak fontosnak tartották a jégverés megismertetését a betelepítettekkel. Feltételezhető, hogy ez az esemény részvétet ébresztett az új lakókban. Keller Jenőné, Anni néni beszámolójában is elhangzik, a lullaiak mindig figyeltek arra, hogy az új lakók is megismerjék a történetet, magukénak érezzék. Ők is imádkozzanak Istenhez engesztelésért és áldásért, a természeti csapások megelőzéséért.

⁸ Lajos bácsi és Margit néni által idézett szöveg 2023-as Nagy Ernő interjúban

A lullaiak a nagyobb munkákat, mint tollfosztás, kukoricamorzsolás, szüret megosztották egymással, segítették egymást. A ki- és betelepítések után született meg Lullának a mai napig élő mondása: „Rendben van, mint a Bartos Lajos bácsi vacsorája!” Ezt minden lullai lakos ismeri. A régebb óta Lullán élők nagyon figyelnek, hogy a frissen érkezettek is megismerjék ezt.

A háttérben egy tollfosztáskori történet áll. Bartos Mariska néni elment otthonról a tollfosztóba, és az asztalra kiírta, hogy a vacsora a renben van. Mikor a férje hazament a munkából, akkor Lajos bácsi félreolvasta az üzenetet, a vacsora rendben van. Ezt számonkérte a tollfosztóban a feleségétől. Ekkor derült ki a félreolvasás. Tollfosztóba a leányok, asszonyok az egész faluból jártak, mindenki jót nevetett a történeten. Azóta is, ha nincs valakinél otthon vacsora, azt mondják a lullaiak: „Rendben van, mint a Lajos bácsi vacsorája!”

4.2. Lulla ünnepi viselete

A hiedelemvilág témakörében néhány szokás, helyi sajátosság került bemutatásra. A különböző gyökerekkel rendelkező népek összekovácsolódásának és a jégverés emlékének megértése érdekében fontosnak tartom az ünnepi viselet bemutatását.

A Lullára érkező népeknek, mindnek volt egy, a régi otthonára jellemző népviseleti ruhája. Az itt maradt sváboknak, a német anyanyelvűeknek, a felvidékről idetelepítetteknek, a romáknak, a különböző magyar területről érkezetteknek. A másik iránti tiszteletből senki sem hordta a saját viseletét.

A Jaba-völgyieknek nem volt külön népviseleti ruhája. Nagy Ernő tanítóval való interjúban elhangzik, hogy az asszonyok bő szoknyát viseltek, nem volt főkötőjük, se bársonyból készült ünnepi viseletük.

A sok megpróbáltatásnak köszönhetően az itt élőknek igényük volt egy egységes ünnepi viselet létrehozására. Konszenzusos megegyezés alapján a falu lakói, a világháborúk, a jégverés, a ki- és betelepítés okozta fájdalmakból felgyógyulva létrehozták a lullai magyaros ünnepi viseletet. Ez annyit jelent, hogy piros-fehér-zöld színű a ruha. Ebben a ruhában kifejeződik a magyarság, az együvé tartozás érzése. Ezt a viseletet a mai napig hordják az idősebbek, a lullai énekkar tagjai a különböző ünnepek alkalmával.

Lullai énekkar, ünnepi viseletben. Forrás:

<https://www.facebook.com/lullafalu/photos/t.100003289704083/1653514078296644/?type=3>

Letöltés dátuma: 2024.03.29.14:30



5. A máig élő hagyomány

5.1. A hagyomány fennmaradása

A jégverés óta eltelt, közel száz év alatt a régebb óta itt élő generációkba beleégett, belevésődött a jégverésre való emlékezés. A helyi néphagyomány nem engedi elfelejteni az eseményt. A modernkori társadalom szülöttei is tartják a hagyományt. Ma már minden eszköz a rendelkezésre áll ahhoz, hogy tudjuk egy-egy természeti katasztrófa okait, hátterét.

A hagyomány fennmaradásának vizsgálatára készítettem egy rövid kérdőívet, melyet, házanként, töltöttek ki az itt élők. A 100 megkérdezett családból 70 töltötte ki a kérdőívet. A válaszadók 100%-a vallotta magát vallásosnak, ebből 40% katolikus, 40% evangélikus és 20% református. A 70 családból 60-nak van régebről kötődése Lullához. ötven család ősei Lullán is laktak, itt is éltek, tíz család visszaköltözött a településre, és 10 az, akinek semmilyen kötődése nincs a faluhoz, csupán a táj szépsége, a település rendezettsége, nyugalma az, ami idevonzotta őket.

Az 1928-as jégverés történetét mind a 70 család tudja, ismeri. Az ötven család, akinek az ősei is itt éltek, rendszeresen járnak a zarándoklatokra. A visszatelepültek és a más településekről érkezettek is tartják a megemlékezést.

A legfőbb oknak a válaszadók 80%-a, azaz 56-an a következőt fogalmazták meg: amióta minden évben megemlékeznek a jégverésről, imádkoznak, áldásd mondanak a keresztnél,

jelentősebb, mindenkire kiterjedő természeti csapás nem érte a falut. Bízunk Isten és az anyatermészet hatalmában, irgalmában, mindenki, aki járóképes, egy évben egyszer megjárja a zárandoklatot.

A maradék 20% több tényezőt írt. Egy-egy ilyen alkalommal Lulla összegyűlik, a közösség összekovácsolódik, összefonódik. Lehetőség van egymás minél jobb megismerésére. A faluban élő gyerekek megismerik gyökereiket, a magyar néphagyományok egy szegletét, új ismeretekkel gazdagodnak, és felnőve talán ők is tovább viszik e szokást.

A fentiekből olvasható, hogy más-más okokból, de a válaszadók több, mint a fele a vallási és hiedelemvilági megfontolásokból tartja a szokást. Isten, Szűz Mária közbenjárásával és a megszemélyesített, tulajdonságokkal felruházott természet segítségével akadályoznák meg a jövőbeli katasztrófákat.

Arra bizonyíték természetesen nincsen, hogy a falu ennek köszönheti-e azt, hogy jelentősebb természeti csapás nem történt. A megemlékezés minden évben megtörténik a falu járóképes tagjaival, a lelkészek örömmel teljesítik a szolgálatot, áldást kérnek, áldozatot mutatnak be. Vallási szempontból ez is egy újabb alkalom az egységességre való törekvésre. A keresztények közötti békés, nyugodt együttélésre.

5.2.A 2023-as zárandoklat bemutatása

A tavalyi zárandoklaton személyesen is jelen lehettem. A falu katolikus templomában kezdődtek a szertartások. Az imaház csordultig megtelt a falu lakóival, felekezettől függetlenül. A katolikus pap misét mondott, megáldotta a jelenlévőket, és kérte Isten segítségét a zárandokút teljesítéséhez. Ezt követően közösen elimádkoztuk a Dicsőséges rózsafüzér: Aki nekünk a Szentlelket elküldte, (szeretet) egy tizedét, mellyel a Szűz Anya és a Szentlélek közbenjárásáért fohászkodtunk.

Majd a zárandokút keresztjét a plébános megszentelte. A kereszthordozót áldásban részesítette, kérte Jézus Krisztus segítségét a kereszt hordozásában. Ez a kereszt vezetett bennünket a menet legelején, ezzel is utat mutatva nekünk a hosszú zárandoklat alatt.

Lullai templom, Forrás:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/de/Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg/1200px-](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/de/Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg/1200px-Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg)

[Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/de/Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg/1200px-Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg) Letöltés dátuma: 2024. 03. 29.



Ezután a falu népével felsorakoztunk, Nagy Ernő tanító vezetésével kisétáltunk a falutól több kilométerrel lévő kereszthez. A séta közben meg-megálltunk egy-egy jelentősebb helyen, ahol Nagy Ernő elmesélte az állomáshoz köthető eseményt, családi történetet. Bepillantást engedett a múlt egy szegletébe. Egy-egy ilyen állomáson elmondtunk egy-egy imát, és elénekeltünk egy-egy népi, vallási éneket.

Lulla határában, a jégverés emlékére felállított kereszt,

forrás: [https://3.bp.blogspot.com/-HKdub-](https://3.bp.blogspot.com/-HKdub-2eQjs/Wez0X25xm_I/AAAAAAAAAei8/bLOKTZ7e_vAA66IFivWSYrjf4vSkKTUBQCLcB)

[2eQjs/Wez0X25xm_I/AAAAAAAAAei8/bLOKTZ7e_vAA66IFivWSYrjf4vSkKTUBQCLcB](https://3.bp.blogspot.com/-HKdub-2eQjs/Wez0X25xm_I/AAAAAAAAAei8/bLOKTZ7e_vAA66IFivWSYrjf4vSkKTUBQCLcB)
[GAs/s1600/04+Lulla%2C+FI%C3%B3ra+hegy+03.jpg](https://3.bp.blogspot.com/-HKdub-2eQjs/Wez0X25xm_I/AAAAAAAAAei8/bLOKTZ7e_vAA66IFivWSYrjf4vSkKTUBQCLcB), Letöltés dátuma: 2024.03.29. 10:00



A keresztnél, zárándoklatunkhoz csatlakozott a református és az evangélikus lelkész. A kereszt kis kertje rendezett volt, több dalt elénekeltünk, imákkal kértük az Úr kegyelmét. A

lelkészek vezetésével kértük észak, dél, kelet, nyugat irányokba fordulva az Isten segítségét a természeti csapások elkerülésére, a bő terméshez, békére, nyugodt együttélésre.

A szertartás után nagyobb pihenő következett. A gyerekek játszottak, a fáradt vándorok megpihentek, Nagy Ernő mesélt a régmúlt időről. Aki ott volt, érezte a békét, nyugalmat a zsigereiben.

A visszafelé vezető út első felét csendben, elmélkedéssel ki-ki imádkozással töltve tette meg. A gyerekek sem rohagáltak, nyugodtan, halkán ballagtak. Mindenki érezte a zarándoklat komolyságát, áhítatát.

Egy idő után újra visszatért a csoport hangja. A fiatalok újra szaladgáltak, örültek az együttlétnek, a friss levegőnek. A zarándoklat a lullai Kultúrház udvarában ért véget. Itt agapé, azaz szeretetvendégség várta az elfáradt vándorokat.

V. Következtetések és javaslatok

Konklúzió

Úgy gondolom, a bevezetőben megfogalmazott kérdésekre megkaptam a válaszokat. A település lakóinak több szempontból is fontos a hagyománymegőrzése. Sokan máig félnek attól, hogy Isten haragja újra lesúlyt rájuk, ha nem emlékeznek meg minden évben a jégverés katasztrófájára.

Azzal a falu minden lakója egyetért, hogy egy ilyen esemény összetartó erővel bír. Az emberek néhány órára kiszakadhatnak a mindennapok rohanó világából. Modernkori szemmel nézve, azaz a hiedelmeken, valláson átlépve, világi értelemben is hasznos a május 20-i zárandoklat. A táj, ahol a séta tart gyönyörű, növeli az ember esztétikai érzékelését. Az internet, digitalizált világból felismerhetjük a körülöttünk lévő természeti értékeket. A séta jót tesz a testnek, léleknek egyaránt. A közösségi nevelés, összetartozás érzését kelti bennünk.

Egy-egy ilyen alkalom a gyerekek számára is példaértékű, láthatják, tapasztalhatják, megismerhetik gyökereiket, a közösség erejét. Azt gondolom, a gyerekeknél a leginkább igaz a következő Babits Mihály idézet: „Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe.”⁹ Minél jobban megismertetjük a gyermekekkel a múltat, annál több lehetőségük lesz a jövőben.

A jégverés következtében a falu lakosai egymásra voltak utalva. Nem volt internet, sem olyan hálózati eszközök, közlekedés, mint a mai világban, hogy bárhonnán, bármikor, bármihez hozzáférhetünk, amihez csak szeretnénk. A teljes kiszolgáltatottság következtében a különböző vallási felekezetek, a hagyományok, hiedelmek közelebb kerültek egymáshoz, összefonódtak. Ez a jégverés után Lullán is megmutatkozott.

Dolgozatomban igyekeztem a Jaba-völgy népének egy fontos hagyományának a bemutatására, ami akár a Hon és népismeret tantárgy tanításában segítségül szolgálhat. A jelenlegi tantárgyi előírások, a tankönyv mind-mind nagyvonalakban, felszínesen érinti a magyar néprajzot, népművelődést. Az egész Kárpát-medencében rengeteg kincs, érték lapul a magyar kultúrában, de a gyerekek jelentős része nem feltétlenül látja globálisan a Hon- és népismeretet.

⁹ Babits Mihály 1941-ben közölt idézete, Gál István: Babits Mihály Tanulmányok, szövegközlések, széljegyzetek (2003), <https://mek.oszk.hu/05300/05357/05357.pdf> Letöltés dátuma, 2024. 03. 29. 14:00

Azt gondolom, fontos volna a nagy egységek helyett, a helyi sajátosságokra kitérni. Tab és környéke, köztük Lulla is néprajz szempontjából eldugott kincs. Jó lenne, ha a tanmenetekbe bele lehetne építeni a helyi sajátosságokat is, amivel a környéken élő tanulók megismerkedhetnek az itteni értékekkel. Nyilván nem arra gondolok, hogy az alapvető fogalmakat, jelentős magyar hagyományokat, értékeket más magyar tájegységet, területeket ne ismerjenek meg, de a gyökerek, a helyi múlt megismerése elengedhetetlen a felnövekvő nemzedék számára.

Bár nem élek régóta Lullán, de a férjem, gyerekeim gyökerei innen erednek. Eltökéltem, a falu történész-tanítójának munkásságát folytatom, szeretném megismertetni a világgal Lulla hagyományait, értékeit. Azt gondolom, dolgozatom a jövőbeli munkásságom alapjául szolgálhat.

VI. Összefoglalás

Dolgozatomban a magyar népi kultúra egy szegletét mutattam be. Néhány éve családommal Lullára költöztem. Férjem családja anyai ágon lullai származású. Amikor megismerkedtem az itt élőkkel, találkoztam Nagy Ernő tanítóval, és láthattam munkásságát, arra gondoltam, szeretném tovább vinni azt, amit elkezdett. Idővel szembesültem azzal, Lullán mai napig élnek hiedelmek, életben tartanak egy közel százéves hagyományt. 1928. május 20-án a jégverés elpusztította a falu jelentős részét. Ennek emlékére a lakosok minden évben engesztelő, hálaadó és áldást kérő misét mondatnak, majd zarándokútra kelve, kísétálnak a falu határában felállított kereszthez, ami a természeti katasztrófának állít emléket. Úgy gondoltam, Lulla hit és hiedelemvilágának bemutatása fontos szeglete múltunk, néprajzi örökségünk, gyökereink megismerésének és megőrzésének.

A dolgozatomat több kutatási módszerre építettem fel. Az egyik az oral history, amit szóbeli történelemként definiálunk. Ez interjúkon alapuló módszer. Nagy Ernővel készítettem az interjút, aki közel ötven éve kutatja, gyűjti, őrzi a lullai emlékeket. Könyvet publikált a témában. A régi iskolaépületében létrehozott egy falumúzeumot, amelyben tárgyi, írásos emlékek találhatók Lulla múltjáról.

Keller Jenőné, Kovács Anna a dolgozatban szereplő jégverés évében született. Elméje ép, tudata tiszta. Vele egy rövid visszaemlékezés készült arról, milyen volt az élete a jégverést követő években.

2023. május 20-án személyesen is részt vettem a zarándoklaton. Az erről készült megfigyeléseimet, tapasztalataimat is leírtam a dolgozatban Ennek kapcsán a falu lakosaival készítettem egy rövid kérdőívet, megtudjam, milyen vallási felekezethez tartoznak, mióta élnek Lullán, miért érzik szükségét a zarándoklat teljesítéséhez, miért tartják a hagyományt?

A fő témakör első részében szükségét éreztem fogalommagyarázatnak. A dolgozathoz köthető fogalmak a népismeret, néprajz, hiedelmek. Ezek definiálása segíti a lullai hitvilág, hiedelemvilág megértését.

Második részben a Lulla elhelyezkedése, múltjának bemutatása, lakosságának alakulása került bemutatásra. 1853-as évektől kezdve Lullára számos nép érkezett, hol önszántából, hol betelepítés következtében. Ezek mind hozzájárultak a lullai hit-és hiedelemvilág alakulásához. A következő részekben az interjúkra, a személyes élményekre támaszkodtam. Bemutattam a lullai hit -és hiedelemvilágot, amik közül számos a mai napig él, a jégverést és annak

következményeit a falu lakosságára nézve. Ennek köszönhetően megváltoztak a hitbéli szokások. Majd elérkezik a ki-és betelepítés időszaka, amely mélységesen megrázza a falu lakóit, hiszen 15 sváb családot kitelepítenek, és a svábokat földönfutóvá teszik. A lakosság ekkor is összefog a hajlék nélkül maradottakat és a kényszerrel betelepítetteket is szeretettel segítik.

Az új összetételű lakosság megtervezi és létrehozza saját, ünnepi viseletét, amit a mai napig hordanak. A jégverést átélő, emlékező családok az újonnan betelepítettekkel is megismertetik a jégverés hagyományát, akik csatlakoznak a falu lakosságához a hagyomány fenntartásában.

Saját élményem, és a kérdőív alapján a hagyomány több szempontból is fontos Lulla lakosságának. A lakosok jelentős része a mai napig fél Isten haragjától, büntetésétől. A fiatalabbak közösségformálást, összecsiszolódást látják a zarándoklat, az emlékezés megtartásával kapcsolatban. A gyerekes szülőknek fontos, hogy a gyermekek megismerkedhessenek a gyökerekkel, ahol élnek, és ha nem is Isten haragjának gondolják, de tiszteletben tartják a szokást.

Dolgozatomban megkaptam a bevezetőben feltett kérdésekre a választ. A közel százéves hagyomány a mai napig fontos a lakosoknak, a fentebb említett okokból. A fennmaradáshoz elengedhetetlen volt a lullaiak hite, meggyőződése abban, hogy Isten újra lesújt rájuk, ha nem tartják az emlékezést. Ebben a lelkészek, plébános, az új lakók is partnerek voltak. Ezenkívül a hiedelemvilág szokásai között van olyan, ami a mai napig fennmaradt. Például a gyógyító asszony a faluban, vagy a lullai mondás: „Rendben van, mint a Lajos bácsi vacsorája!” mai napig azt jelenti, hogy nincs vacsora. Fennmaradt a magyarság érzületéből született lullai ünnepi viseleti ruha.

Dolgozatom csak egy szeglete a lullai néprajzi, népismereti kincsnek. Leendő tanítóként úgy gondolom, fontos lenne, ha a Lullán és a környéken élő gyermekek megismerkedhetnének a gyökereikkel, a helyi népi kincsekkel. Ezt akár a Hon és Népismereti tantárgy keretein belül is megvalósíthatónak gondolom. A tantárgyi kereteken belül a tanulók megismerkedhetnének a helyi néprajzi kultúrával, hiszen itt megfogható, elérhető távolságban vannak. A gyökerek, a helyi múlt megismerésének segítségével megalapozhatjuk gyermekeink jövőjét, megérezhetnék az igazi magyarság érzületét.

VII. Irodalomjegyzék:

1. Árpád-kori új okmánytár VIII. kötet: 083. A KERESZTESEK SZÉKESFEHÉRVÁRI KONVENTJÉNEK BIZONYSÁGLEVELE, HOGY LYULAI JÁNOS ÉS BENEDEK OTTANI BIRTOKUKBÓL EGY UDVARHELYNEK VALÓ TELKET BENKE SZÉKESFEHÉRVÁRI POLGÁRNAK ELADTAK. 1264. Latin nyelvű szöveg: <https://varosikonnyvtar.papa.hu/taxonomy/term/6265> Letöltés dátuma: 2024.03.28. 12:40.
2. Babits Mihály 1941-ben közölt idézete, Gál István: Babits Mihály Tanulmányok, szövegkiadások, széljegyzetek (2003), <https://mek.oszk.hu/05300/05357/05357.pdf> Letöltés dátuma, 2024. 03. 29. 14:00
3. Balassa Iván – Ortutay Gyula (1980): Magyar Néprajz. <https://mek.oszk.hu/02700/02789/html/173.html> Letöltés dátuma: 2024.03.28. 12:25.
4. Baksa Brigitta – Karácsony-Molnár Erika: A hon- és népismeret kerettantervről <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/01/baksa-brigitta-karacsony-molnar-erika-a-hon-es-nepismeret-kerettantervrol-03-02-14/> Letöltés dátuma: 2024.03.28. 11:00
5. Barabás Jenő: Néprajz. Ortutay Gyula (főszerk.)(1980): Magyar néprajzi lexikon, III. kötet <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-neprajzi-lexikon-71DCC/n-734DB/neprajz-7358A/> Letöltés dátuma: 2024. 04. 01. 18:30
6. Bárczi Géza – Országh László (főszerk.) (é.n.): A magyar nyelv értelmező szótára: Hagyomány: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/h-2E554/hagyomany-2E83E/> Letöltés dátuma: 2023.06.06. 20:09
7. Csiszár Árpád (1968): Szemmelverés és ígészés: https://epa.oszk.hu/01600/01614/00008/pdf/nyjame_11_1968_161-179.pdf Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 11:04.
8. Diós István (2009): A szentek élete <https://archiv.katolikus.hu/szentek/0520.html> Letöltés dátuma: 2023.06.06. 19:50
9. Dr. Rob Perks (2014): Oral history Good-practice guidance, in heritage lottery fund. https://www.heritagefund.org.uk/sites/default/files/media/guidance/oral_history_good_practice_guidance.pdf Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 19:51
10. Dr. Takács Lajos: Historia Domus a Tabi plébánia története 1851 évtől 2008 évig, Lektorálta: Balás Béla kaposvári megyéspüspök

11. Encyclopaedia Britannica: History and society: Nature workshop, This article was most recently revised and updated by [Adam Zeidan](#) in 2020. <https://www.britannica.com/topic/nature-worship/Fire> Letöltés dátuma: 2024. 04. 01. 20:00
12. Falukrónika: www.lulla.hu Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 10:38
13. Hoppál Mihály (szerk.) (1990): Magyar Néprajz VII.: Népszokás, néphit, népi vallásosság. Betlehemezés: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/vii-nepszokas-nephit-nepi-vallasosság-A33C/szokasok-A355/jeles-napok-unnepi-szokasok-A596/december-A912/advent-A94D/betlehemezés-A970/> , Letöltés dátuma: 2024.03.28.12:30
14. Keszeg Vilmos (2013): Hiedelmek, narratívok, stratégiák: https://real.mtak.hu/89666/1/NEJ_08_2013_KeszegV_Hiedelmeknarrativumokstrategiak.pdf Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 10:17.
15. Kovács Éva (2011): A narratív módszertanok politikája, Megjelent: Forrás - 43. évf. 7-8. sz. (2011. július-augusztus) https://epa.oszk.hu/02900/02931/00145/pdf/EPA02931_forras_2011_7-8_003-020.pdf Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 9:00
16. Kuszák Ágnes – Mézes Márta (szerk) (1993): A magyarság kézikönyve. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/a-magyarsag-kezikonyve-2/vallas-es-filozofia-1027/az-osi-magyar-hitvilag-1029/> Letöltés dátuma: 2024. 04. 01. 18:40
17. Lulla lakosság száma: 2023.02.20.: <https://ecoterra.hu/lulla/> Letöltés dátuma: 2024.03.29.11:00.
18. Nagy Ernő: Lulla község története, Kiadás éve: 1998. Lektorálta: Bertalan Béla
19. Németh Zsuzsa (2020): Interjú Tomáš Černák szlovákiai történésszel: Kitelepítések, áttelepítések, reszlovakizáció egy szlovák történész szemével <https://felvidek.ma/2020/09/kitelepitesek-attelepitesek-reszlovakizacio-egy-szlovak-tortenesz-szemevel/> Letöltés dátuma: 2023.06.06. 20:30.
20. Ortutay Gyula (főszerk) (1979): Magyar Néprajzi Lexikon. II. kötet, hiedelem: <https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-1304.html> Letöltés dátuma: 2024.03.28.11:12
21. Palmowski, Jan (2008): A Dictionary of Contemporary World History. Oxford University Press.: Edvard Beneš:

- <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803095458647>
Letöltés dátuma: 2024.04.01. 10:20
22. Papp Anna Fanni (2021):” ...Tiltakozni nem tiltakozhattunk...” – Az 1946-os csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény, <https://ujkor.hu/content/tiltakozni-nem-tiltakozhattunk-az-1946-os-csehszlovak-magyar-lakossagcsere-egyezmeny>
23. Shopes, Linda (2002): Making Sense of Oral History <https://historymatters.gmu.edu/mse/oral/oral.pdf> Letöltés dátuma: 2024.03.28.
24. Szabó, I. – Kerckmár, V. – H. Szőnyi, É. – L. Nyéki, E.: Florisztikai és vegetáció tanulmány a Jaba völgyében (Külső-Somogy) <https://docplayer.hu/148591-Florisztikai-es-vegetacio-tanulmany-a-jaba-volgyeben-kulso-somogy.html> Letöltés dátuma: 2023.06.05. 10:00
25. Szarka, László (2008): Significance of Czechoslovakian–Hungarian Population Exchange in the History of Intended Elimination of Hungarian Minority in Czechoslovakia https://real.mtak.hu/19095/7/significance_of_czechoslovakian_hungarian_population_exchange.pdf Letöltés dátuma: 2024.04.08. 19:25.
26. Sz.n. (2021): Az újjáépítés mellett a „bűnös” kisebbségek teljes jogfosztásáról rendelkeztek Beneš dekrétumai, 2021.: <https://mult-kor.hu/az-ujjaepites-mellett-a-bunos-kisebbsenek-teljes-jogfosztasarol-rendelkeztek-benes-dekretumai-20210802>
Letöltés dátuma: 2024. 04. 01. 10:30
27. Tamási Áron (1933): Béke hazámban <https://konyvtar.dia.hu/html/muvek/TAMASI/tamasi00006/tamasi00055/tamasi00055.html> Letöltés dátuma: 2024. 03. 29. 18:00
28. Tornádó pusztított falvainkban: Közlemény: OBERT Ferenc, katasztrófa koordinátor: http://www.tab-ph.hu/tabikilato/telepulesek_ertekei/tab/tabikilato_1998_1999/pages/021_tornado_pusztitott_falvainkban.htm Letöltés dátuma: 2024. 04. 01. 11:22
29. Tótfalusi István(1993): Magyar etimológiai nagyszótár. Hiedelem: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-F14D3/h-F2416/hiedelem-F2577/> Letöltés dátuma: 2024.03.28.11:10
30. Wenszky Lilla tulajdonos: <https://www.lillalulla.hu/> Letöltés dátuma: 2024. 04. 04. 9:38

VIII. Mellékletek:

VIII/ 1. Képek:

1.Kép: Jabavölgy egy része, Kisecseny felől fotózva.

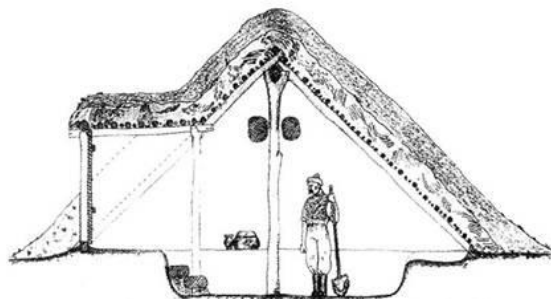
Forrás: <https://www.lulla.hu/kepek/gal177.jpg> Letöltés dátuma: 2024.03.29. 6:10



2.kép: Verem lakás. Forrás:

http://mgepitesz.hu/_core/js/tiny_mce/plugins/filemanager/files/latvanykepek/1r.jpg

Letöltés dátuma: 2024.03.29.6:00



3.kép: Lulla címere az egyesülést követően, Forrás:

https://upload.wikimedia.org/wikibooks/hu/3/33/Lulla_c%C3%ADmer.jpg ,Letöltés dátuma:

2024.03.29. 13:00



4.kép: Megemlékező, hálaadó szentmise a keresztnél 1980. Forrás: Nagy Ernő: Lulla község története,1998



5.kép:Lullai énekkar, ünnepi viseletben. Forrás:

<https://www.facebook.com/lullafalu/photos/t.100003289704083/1653514078296644/?type=3>

Letöltés dátuma: 2024.03.29.14:30



6.kép:Lullai templom, Forrás:

[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/de/Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg/1200px-](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/de/Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg/1200px-Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg)

[Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/de/Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg/1200px-Lulla%2C_r%C3%B3mai_katolikus_templom_2022_02.jpg) Letöltés dátuma: 2024. 03. 29.



7.kép:Lulla határában, a jégverés emlékére felállított kereszt,

forrás: https://3.bp.blogspot.com/-HKdub-2eQjs/Wez0X25xm_I/AAAAAAAAei8/bLOKTZ7e_vAA66lFivWSYrjf4vSkKTUBQCLcB/GAs/s1600/04+Lulla%2C+FI%C3%B3ra+hegy+03.jpg, Letöltés dátuma: 2024.03.29. 10:00



VIII/ 2. Mélyinterjú Nagy Ernővel a faluban lakó tanítóval, aki Falumúzeumot alakított ki a régi iskolaépületében

Bemutatkozás:

-Zsuzsanna Tímea (Zs.T.) vagyok, a Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus 4. évfolyamos, tanító szakos hallgatója. Szakdolgozatomhoz kérem, az Ön segítségét. Tudomásom szerint Ön közel ötven éve kutatja Lulla történetét. Kérem, mutakozzon be!

Nagy Ernő (N.E.): A nevem Nagy Ernő. Tanítóként dolgoztam végig az életem, ahogy mondtad, közel ötven éve kutatom a Lullához köthető eseményeket, hiedelmeket, a hely történetével foglalkozó ok-okozati összefüggéseket.

Zs.T.: - Dolgozatom témája Lulla hiedelem világa, azon belül az 1928-as jégverés és az ahhoz köthető hiedelmek. Kérem, röviden mutassa be a falu elhelyezkedését, az itt élő családok összetételét!

N.E.: A jelenlegi Lulla három nagy területrészből áll, ahol ti is laktok, Lulla-Kisecsény, A központ Lulla falu, ehhez kapcsolódik a Lulla puszta, aminek a mai neve: Jabapuszta, és Lulla-szőlőhegy. A teljes faluban összesen 120 ház áll, amiből 100 állandóan lakott, a fennmaradó 20 nyaralóként funkcionál. Tudomásom szerint a lullai családok jelentős része leszármazottja a Batthyány család által 1853-ban betelepített és a Perczel család által 1907-ben eladott területekre érkezőknek. Ezekről akkor szereztem tudomást, amikor a Lulla község története című könyvhöz kutattam az anyagot.

Számomra a legérdekesebb a Lulla-pusztai romák érkezése volt. A Balaton felől, Balatonendréd irányából érkeztek. A pusztai erdőben telepedtek le, verem lakásokban éltek. Nagyon érdekes volt ám. Tehát amit mondjuk ezer évvel, hogy vermet ástak ki, 1,5-2 méter mélyen, és arra rakták, tehát középre egy gerendarész, arra kapta meg a tetőt. Nagyon jól szigetelt. Én emlékszem rá, hogy a szőnyegekkel volt az oldala a kiborítva. Tehát olyan volt, hogy az ugrott be nekem, mikor megfilmesítették a Gárdonyinak az Egri csillagokját, van egy olyan rész, amikor mennek Isztambul felé, és ott találkoznak a Sárközivel, aki szintén ilyenben lakott. Tehát ezek a cigányok ilyen veremházakban laktak. Például én még jártam ott náluk, mert a Nagy Lajos bácsi, aki még él, az nekem osztálytársam volt, ő még gyerekkorában is ilyen

veremlakásban élt. Ahol a régi templommaradványok vannak, ott a mai napig látható veremlakások emlékei is.

A Lulla- szőlőhegyre érkeztek a legváltozatosabb helyekről. Leginkább magyar családok, de Somogy megye legkülönbözőbb helyeiről. Szuper jó volt. Kis-Svájcnak nevezték, olyan nyugodt és csodálatos volt. Gyerekkorom nagy részét ott töltöttem a szőlőhegyi gyerekek között. Tehát egy-egy kis völgy, és akkor ott egy ház, vagy egy háztető, és ott egy ház. Tehát ilyen asszienda típus, vagy ilyen tanyai valami, de mégis hallótávolságra egymáshoz. Hogyha baj van, akkor tudnak segíteni egymásnak. Én egy földi paradicsomhoz tudom hasonlítani. Gyümölcsfák, nagyon jó fekvéssel, hideg víz, ez jut nekem eszembe a friss hideg víz. A kútvíz az olyan volt, hogy ha az ember nem vigyázott, akkor ledermesztette a torkát például. Azért tiszta víz, a szőlő, a cseresznye, a gyümölcsök tömkelege, ami ott megtermett.

Zs.T.: -A könyvben azt is olvashattuk, hogy Lulla már az őskorban is létezhetett. Honnan tudjuk ezek eredetét?

N.E.: -A mai Jabapuszta melletti erdős területről rengeteg tárgyi emlék került elő. Például őskori fekete kőbaltatöredék, szakóca, tálka. Vagy Római kerámiatál-töredék. Középkori emlékek is felszínre kerültek. Az út készítésekor további feltárást engedélyeztek, nehogy a Tab-Zamárdi összekötő út betonozásával a múlt egy darabja örökre odavesszen.

Zs.T.: -Ernö bácsi, kérem mutassa be a népi hiedelmeket, amikről tud!

N.E.: - A nagyanyám mesélte, volt a faluban időről idere egy-egy asszony, akitől nagyon félték, mert tudtak szemmel verni, azt mondták, hogy nagyon erős a tekintetük, és amerre jártak, balszerencse kísérte. Nem engedték az istálló közelébe, mert a tekintetükkel képesek voltak megrontani például a kiscsikót, hogy ahogy rácsodálkozott, hogy milyen szép, meg milyen gyönyörű, akkor utána a kiscsikója hideglelés, láz meg minden. Ez tovább élt azzal, hogy például itt a faluban nem nagyon engednek rácsodálkozni kisgyerekekre, hogy nehogy a szemével megverje. Még napjainkban is él ez. Nem illik senkire sem rácsodálkozni. Ezek ellen sokféleképpen védekeztek az emberek. Amerre gyalogolni szoktak a szemmel verő asszonyok, ott a házak elé zöldborsóból keresztet raktak ki, vagy gallyakból összekötözött keresztet készítettek. Édesanyámék meséltek még ilyen asszonyról, aki képes a szemmel verésre.

Nemcsak rossz ómenű emberek éltek itt, hanem javasasszonyok, gyógyítók. A faluban a mai napig él gyógyító, aki a természet adta lehetőségeket kihasználva gyógyítja az embereket. A

gyógyítók nagy tudásúak voltak. Mindenféle eseményen ott voltak. Segítették a születést, halált, betegségeket. Például az anyadisznó rálépett a malacra, és mondjuk fölhasította a hátát. Erre az Etus nénihez szaladtak, aki nem sebész cérnával, de cérnával képes volt megnyugtatni a malacot, tehát nem kellett elzésteleníteni, és összevarrta például az ilyen sebeket.

Nemrégiben halt meg például a Gumhold Feri bácsi, akinél ezelőtt huszon nem tudom hány éve súlyos Alzheimer-kórt állapítottak meg. A Feri bácsi magával hozta a gyógyfüveknek a tudományát például. És már amikor alig tudott menni, ott az ő házuknak a végében egyszer onnan jött a hír, hogy menjünk, mert a Feri bácsi ott fekszik, és nem tud lábra állni, és akkor többen összeszaladtunk. Végül is egy vontatóval tudtuk behozni, úgy raktuk föl, merthogy nem bírták a lábait, akkor is gyógyfüveket keresett. És ezt a tudományát átadta a feleségének, aki ma is él még és segíti az embereket. Ő úgymond ennek a tudománynak a birtokában van, tehát a gyógyfüvek hasznosításával.

A temetőhöz, temetéshez számos hiedelem van. Senki sem mehet egyedül a temetőbe, hanem legalább kettesével, nehogy véletlenül ott ráijesszenek a szellemek, a túlvilági lények vagy megijedjen, félelmében ott maradjon.

Hogyha a kutya ült a síron, hogy akkor hányszor el kellett mondani addig a Miatyánkot, meg az Üdvözlégyet, amíg a kutya eltávozott onnan. Tehát ezek mind élő dolgok voltak, tehát ennek a kis falunak a hiedelemvilágában is bent volt, és a mai napig bent van.

A temetkezési vállalkozások létrejöttéig ebben a faluban is élt, hogy a közeli rokonság volt az, aki eltemette a hozzátartozót. Tehát a házaknál való ravatalozás szokása volt. Nem voltak halottasházak a falvakban, én is emlékszem ezekre a dolgokra, hanem az úgynevezett hideg szobában volt felravatalozva, ahol a temetés napjáig, általában egy nap virrasztottak. Nemcsak a rokonság, hanem az öreg mamák, azok ott siránkoztak. Nagyon szépen meg volt csinálva maga a virrasztás. Ez is ugye hagyomány volt, hogy megmosdatták, megállapították a halál beálltát, akkor következett a szertartásos mosdatás. Ott is megvolt, hogy kik azok a nők, akiknek szólni kell.

Én is megéltem ezt, amikor nagyanyám meghalt, akkor anyám mondta, hogy melyik asszonyokhoz kellett mennem, ők jöttek, és akkor történt a szertartásos illatos gyógyfüvekkel való megmosdatása. Tehát tetőtől talpig megmosdatták. A mosdóvizet, azt ugye azzal nagyon-nagyon vigyázni kellett. Arra, amikor megvolt, akkor arra keresztet húztak a vízbe és egy olyan részre öntötték ki a ház környékén, ahová ember nem lép. Mert azt tartották, hogy azzal a

testnek valamely, tehát a léleknek egy valamely része is kikerül, és ne bolygassa a következőkben a hátramaradottakat.

Ha ez megtörtént, a tükröket, azokat nagy fekete lepellel beborították. Ha nem volt fekete leplű, akkor levették és megfordították. Ugye ezeket a dolgokat csinálták, a halott lelkét védték vele. A letakarásra azért volt szükség, nehogy ártó szellem érkezen a túlvilágról. Hiszen ilyenkor megnyílik az átjáró. Ezt ilyen rituálészerűen és ezt megcsinálták.

A mosdatóasszonyok a halottakat felöltöztették. Az idősebbeknek megvolt a ruhája, ami általában fekete volt. A serdülés előttiüket fehérbe öltöztették. A jégverés után az idősebbek közül, aki már benne volt a korban, előre elkészítette a koporsóját, és a padláson tárolta. Felkészült a halálra. A fiatalabb halálakor vagy az idős odaadta a koporsóját és készítettett újat, vagy gyorsan összehordta a falu népe az anyagot és összetákolták a koporsót.

Ezután összefésülték, imára kulcsolták a kezét. A katolikusoknál rózsafüzérrel áttekérték, odatették a kedvenc imakönyvét. A protestánsoknál ott csak összehúzták a kezét, összekötötték. Tehát az állat fejkendővel felkötötték. És a legszemélyesebb dolgai pedig tiltva volt, tehát a szocialista időkben tilos volt a koporsóba bármit beletenni. De azért ezeket a dolgokat behelyezték, elrejtették a halott ruhájába. Például pipáját valakinek oda mellé, tehát azt nem látta, hogy senki, de behelyezték neki például. Ezután történt az, hogy meghívásra került, ki lesz, aki viszi a keresztyét, kik lesznek a sírásók. És ezt nem illet visszautasítani. Tehát képzeld el, hogy nekem volt szerencsém abban - most ezt idézőjelben mondtam -, hogy én még vihettem halottat. Azt mondta a komám erre, hogy te milyen szerencsés vagy, hogy te már voltál halottvivő is. Aztán mondták, én nem kívánom neked, hogy nagyon-nagyon nehéz, és maga a tudat még nehezebb. Fiatal gyerekként én voltam az egyik koporsó vivő.

Az is az élő hagyomány volt és ez mai is él, hogy az idősek például, mert itt mindenkinek volt szőlője. Tehát amikor már úgy benne voltak a korban, akkor minden évben kijelölték, hogy ezt a halotti toromra, ezt tettem félre, például 25 liter bor.

Teljesen másabb volt a halálhoz való viszony. Emberibb volt, mint napjainkban. Gyerekeket ne engedjünk oda, mert nem értik meg, mert akkor a gyerekek benne éltek. Több generáció élt együtt a családban.

A Lulla-pusztai roma családok is átvették a temetési szokásokat a gyógyvizes fürdetést, tükrök letakarását, amit az előbb beszéltünk, mindent. Két olyan szokás van, ami eltérő, mint a lullaiaké, de ezeket a szokásokat napjainkban is tartják. Ha meghal valaki a családban, akkor ők a temetés napjáig minden nap virrasztanak, akkor is, ha több nap, hét telik el a halál és a temetés között. Képzeld el, ha meghalt valaki közülük, és a família, ami Isten tudja, hogy mikor találkozott utoljára, a temetés napjáig megérkezik, az egész rokonság. A temetés napján, ahogy leszáll az alkonyat, kb. este 20:00, kezdődik a virrasztás a temetőben. Esznek, isznak, terítnek a halottnak, órála beszélnek egész éjjel. Tehát ez nem mulatozás, hanem folyamatosan engedik el ebből a földi létből. Fürgetől elkezdve, Ozorától, tehát amerre széjjelszakadt a család, a nagy család, az mindenki hazajön még most is.

Ezek a szokások mind a jégverés utánról maradtak fent. Mind egy összekovácsolt falut mutatnak be.

Zs.T.: Ernő bácsi, mikor hallott először a jégverésről?

N.E.: Lullai lévén, már gyerekkoromban hallottam róla. A nagyszüleim, szüleim minden évben elmesélték a jégverés katasztrófáját.

Zs.T.: - Mit meséltek? Kérem ossza meg velem.

N.E.: - A szüleim még egészen fiatalok voltak, mikor az esemény történt. Életük alkonyán is tisztán emlékeztek a félelemre, amit akkor éreztek. Nagyon meleg májusi nap volt. A vihar szinte a semmiből csapott le. Zuhogott, locsogott az eső. A jég, mint amikor sót szórnak, úgy hullott, a villámok egymást követték. Rengeteg házba csapott a villám, a tűz pusztított. Az emberek menedéket keresve menekültek el a faluból. A közeli erdőkben kerestek menedéket. Az esemény nem tartott tovább 2-3 óránál, de ezalatt az idő alatt elpusztult az állatállomány jelentős része. Kiseccseny kivételével, valamiért ez a rész, épségben megúsza a vihart, azonban az összes többi falurészt eltörölte a vihar. Szinte a föld színével tette egyenlővé.

A határban dolgozók közül többen meghaltak a villámcsapások következtében. A víz, villámlás elpusztította az állatokat, a házakat is jelentősen megrongálta. A szüleim életük végéig úgy gondolták, ez Isten csapása volt, mivel nem hittek eléggé. Én személy szerint azt gondolom, Isten megbocsájtó, de mai napig emlékszem a félelemre szüleim szemében. Isten büntetése volt-e, azt majd halálom után tudom meg.

A csapást követően összefogott a falu teljes lakossága, és mindenki, aki tudott, segített a másikon. A kiscsényiek rengeteg fizikai, élelmi, lelki-szellemi segítséget nyújtottak. A hontalanokat befogadták.

Zs.T.: -Ernő bácsi milyen hatással volt ez az esemény a hiedelemvilágra?

N.E.: -Nyilván hatással volt. A jégverés előtt mindenki csak a saját felekezetéhez tartozó templomba ment imádkozni, de az esemény után, mindenki mindenhova eljárt. Az öregasszonyok, gyerekek, ha kellett egy vasárnap 3 misén is részt vettek. Összekovácsolta az embereket. Ahhoz, hogy emlékezzenek, és kiengeszteljék Istent, minden évben május 20-án elzarándokoltak az esemény epicentrumába a határba. Ide fakeresztet állítottak. Itt ökumenikus istentisztelettel emlékeztek meg az eseményre. Annyira beleégett a tudatukba, hogy a családok ragaszkodtak és most is ragaszkodnak az emlékezéshez, engeszteltetéshez. Előfordult olyan év, amikor a református vagy az evangélikus lelkész nem ért ki a kereszthez, a katolikus pappal több áldást mondattak, tovább imádkoztak, nehogy újra megtörténjen a baj. Mert így hívták a BAJ.

Zs.T.: -Elmesélte a vallási változásokat, a népi hiedelmek miként alakultak?

N.E.: -Az esemény után összetartóbbak lettek az emberek. Nagyon figyeltek arra, hogy a jégverés előtt is meglévő hagyományok ne vesszenek kárba. A vallásosság vegyült a hiedelmekkel. Békés, összetartó időszaka volt a falunak a második világháborúig. Azt követően pedig Lulla is megérezte a megtorlást a ki-és áttelepítéseknek köszönhetően.

Zs.T.: -Hogyan alakult Lulla hit- és hiedelem világa ezután?

N.E.: -Igen, a kisebbségek áttelepítése utáni időszakra gondolsz?

Zs.T.: Igen.

N.E.: Kezdjük 1853-ban, amikor a Batthyány család 38 sváb családot telepített Lulla területére. Ők hoztak magukkal a sváb szokásokat, de a magyar érzületet, a magyarságot teljesen átérték. Azért volt nagyon nagy tragédia a '47-es kitelepítésük. Olyannyira megviselte a falut ez a kitelepítés, hogy a faluban mindenki ismeri Léc Imre történetét. A kitelepítés előtt Lullának négy zenekara volt. Minden hétvégén bál volt. Léc Imre volt az egyik zenekar tangóharmonikása. Sváb legény volt. Ő is kitelepítésre került, nem vitt magával semmit, mert 20 kilónyi csomagot lehetett volna vinni Tabra a vagonra, csak a tangóharmonikáját. Amikor bevaginírozásra kerültek Tabon, szépen eljátszotta a tangóharmonikán a Himnuszt, lerakta a tangóharmonikáját és apró darabkákra taposta. Ezután fölszállt a vonatra, és senki nem tud róla

semmit, azóta már nem is élhet különben. Hogy ő hova került, ővele mi lehet, alapított-e családot. Csak ez maradt meg a szájról szájra terjedve. Akik ott voltak, amikor engedélyezték nekik, visszajöttek szeretett szülőföldjükre.

Akiket valamilyen oknál fogva nem telepítettek ki, kényszerítették, hogy lovaskocsikkal vigyék be azokat a családokat, akiket meg kitelepítettek. Ők mesélték, hogy mit csinált ez az Imre, ez a Léc Imre, a magyar Himnuszt játszotta el.

A betelepültek nagy félelemmel érkeztek, de az itt maradt Lullaiak szeretettel fogadták őket. Olyannyira, hogy A Herencsár Lajos bácsi és a Margit néni ekkor találkoztak. A lullaiak kimentek lovaskocsikkal a felvidékről érkezettek. A Margit néni tyúkokat hozott otthonról, és az egyik kiszökött a ketrecből, és a Lajos bácsi fogta meg. Szerelem volt első látásra! Képzeld el, egy ekkora tragédia szerelemmel végződött. Ismered őket, azóta is békességben élnek egymással. Mindig elmesélik találkozásuk történetét, és a következőket mondják: „A sors és Isten akarata volt ez a találkozás!”

A felvidékiek is vallásos népek voltak. Ezen keresztül kerültek közelebb a lullaiakhoz. Ezután megismerkedtek a jégverés történetével. Egy idő után magukénak érezték ezt a hagyományt, és ők is lelkesen, lendületesen, igaz hittel tartották a zarándoklatot.

Tudod, mi az érdekes? Lullának nem volt népviselete. Jó, az öregasszonyok ezt a bő szoknyát viselték, de ez nem különösképpen népviselet. Tehát nem volt főkötőjük, ilyen, hogy fekete bársony, vagy lila bársony. Például, amikor a baráti körrel fölkerestük mindazokat a településeket, ahonnan a feljegyzések alapján jöttek ide népek, ott, ahol vannak ilyen múzeumok, például Gyöngyösön, Nagyecsenyben vagy Pereden, gyönyörű népviseletük volt. Nem használták. Ezért egy ilyen konszenzus folytán létrehozták ezt a magyaros ünnepi viseletet. Mert ugye piros-fehér-zöld. A magyarság az, ami összetartotta őket. A régi ruhákat felújították úgy 20 éve, és a lullai énekkar, akinek nem volt otthon, varratott magának ilyen ünnepi viseletet, mert ezt népviseletnek nem mondanám, de nagyon szép. Akkor képzeld el, hogy most ugye rendezés alatt van a múzeum, és hát nagyon sok iratot én akkor is ugyanígy rendetlenül elrakosgattam, hogy majd ekkor meg majd akkor. És most megtaláltam a címjegyzéket. Tehát mindent tudok, hogy ki kinek a házában él. Vannak olyan családok, ahol áll az 1907-ben épült lakás.

Erről jut eszembe, hogy Lullának saját szólás mondásai is vannak. Például megdöglött, mint a Jungék nyula. A kedvencem: Rendben van, mint a Lajos bácsi vacsorája. Történt ugyanis, hogy a Mari néni, a Bartos Lajos bácsi felesége elment a tollfosztóba, és odaírta a férjének az asztalra,

hogy „Lajos a vacsora a renben van!” Mikor Lajos bácsi hazaért, azt olvasta, hogy „Lajos a vacsora rendben van!” Mivel már mólés volt az öreg, elment a tollfosztóba kérdőre vonni a Mari nénit, aki elmesélte az urának, hogy a vacsora a renben van. Azóta él ez a mondás, azt jelenti, hogy nincs vacsora. Ezt is minden lullai ismeri.

Zs. T.: Köszönöm Ernő bácsi! Van-e még, amit szívesen megosztanál velem?

N.E.: A falumúzeumban található gyűjteményhez kapcsolódóan szeretnék még mondani valamit. Ugye a múzeumi gyűjteményben vannak a régészeti leletek, újságok cikkei a faluról, a régi paraszti eszközök, az iskolai anyagok, tablók. Van olyan írásos emlék, ami 100 éves.

Ezzel kapcsolatban, amit én meg megfigyeltem, a gyűjtemény alapján az, hogy rengeteg iskolást hoztak ide ki, rengeteg osztálynak mutattam be Lulla történelmének egy szegletét. A leggyengébb, legrosszabb osztályoknak is, amikor elkezdtem mesélni ezekről a dolgokról, egy idő után szájtátva hallgatták. Ilyen oldalról is meg lehet a gyerekeket szelídíteni. Tehát, hogy érdeklődővé lehet tenni a népünk történelmét. Fontos, hogy kötődjön a szülőföldjéhez, meg tényleg ez az igazi hazaszeretet, tehát amikor azt tudja értékelni, hogy ott mik történtek, meg hát az is lényeges, hogy ez ne menjen veszendőbe, hanem maradjon meg, mint ahogy a népmesevilágunk, vagy a népdalkincsünk, minden is megmaradt. Ezek is fontos dolgok így.

Zs.T.: Köszönöm szépen!

VIII/ 3. Keller Jenőné visszaemlékezése: Rövid beszámoló a falu legidősebb lakójával az 1928-as jégverés emlékééről

Bemutatkozás: Zsuzsanna Tímea (Zs.T.) vagyok, a Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusának, negyedik évfolyamos, tanító szakos hallgatója. A beszámolót Keller Jenőné született Kovács Anna meséli el. Abban az évben született, amikor a jégverés történt. Maig emlékszik szüleiére, miként reagáltak egy-egy évfordulóra.

Zs.T.: -Kedves Anni néni! Emlékszik még szülei beszámolójára a jégveréssel kapcsolatban? Legyen szíves elmesélni!

Keller Jenőné: -Gyermekkoromban a szüleim rengeteget meséltek születésem előtti eseményre. A jégveréskor édesanyám 8 hónapos terhes volt velem. Nagyon félt, hogy a stressz hatására előbb érkezem, de Isten kegyelmének köszönhetően, kihordta az idejét.

Amire leginkább emlékszem, az a félelem és rettegés, ami a szüleim szeméből tükröződött az emlékek felidézésekor. Minden egyes alkalommal a lelkeimre kötötték, ne felejtsem el az akkor történeteket, mert engesztelő áldozatot kell bemutatni Istennek a jégverés miatt.

Zs.T.: -Anni néni, megkérdezte, miért kell az engesztelő áldozat?

Keller Jenőné: -Nem kérdeztem kedvesem. A szüleim meg csak annyit mondtak, hogy Isten haragudott a falu lakóira, ezért küldte a jégverést. Szóval, tisztán emlékszem, ma is hallom édesanyám szavait.

Rendkívüli forróság volt azon a napon. Édesanyám nem érezte jól magát, ezért ágynak esett, édesapám nem ment ki a földre dolgozni, legyen valaki, aki elmegy a gyógyítóért, ha beindul a szülés. Abban az időben nagy családokban éltek az emberek, de az én szüleim csak ketten. Egyikőjüknek sem éltek a szülei. Tehát, nagy meleg volt. Édesanyám arra riadt fel, hogy mélységes mély morgás hallatszik a távolból. „Ördögi hangok” mindig így mondta. Mire felébredt már a villám csapkodott, a jég kopogott a ház tetején, az eső úgy esett, mintha dézsából öntenék. Édesapám bement édesanyámhoz, és levitte a tiszta szoba padlójába vajt pincébe. Ma már úgy hívnánk, hogy óvóhely. Igen, erről senki sem tudott. Édesapám az első világháború után építette, megvédje a családját. Csak a kopogást, locogást hallották. Majd úgy 2-3 óra múlva hirtelen nagy csend lett. Édesapám előmerészkedett, és akkor látta, mekkora pusztítást

végzett a vihar. Először nem merte édesanyámnak megmondani, de ő is felmászott utána a lépcsőn, és teljes döbbenettel fogadta a látványt. Nekik csak az istálló, a pajta, és a kiskonyha vált a földdel egyenlővé. Valamilyen csoda folytán a házukban csak egy-két cserépben esett kár. Édesapám segített a sebesülteken, édesanyám az időseket nyugtatgatta. A kiscsényiek is lejöttek a dombtetőről, és amiben csak tudtak, segítettek. Nem hagytak minket cserben. Megosztották élelmüket, terményeiket, állataik által termelt étket, például tojás, tej. Ugyanis Kiscsényben nem volt vihar. Ők mellénk álltak. Összekovácsolódtunk velük az az igazság. A falu, a szőlőhegy és a puszta újraépítésében is végig segédkeztek. Hát ennyit meséltek magáról az eseményről a szüleim.

Zs.T.: -A megemlékezés hagyománya hogyan alakult ki?

Keller Jenőné: A falu teljes újjáépítése nagyjából két évig tartott. A jégverés után mindenki elment mindenkinek a templomába. Nem számított már, ki milyen hitű volt. Egyszerűen lullai hívők voltunk. Aki tehetett, vasárnap elmentünk a templomba. Ekkor még lóháton jöttek a papok. Volt olyan, hogy egy vasárnapon mindenki tartott misét. A katolikus, evangélikus, a református. Ugye külön időpontban. Aki tehetett, elment az összesre. Innen indult ki a hagyomány. A falu asztalos mestere, mert ugye ilyen is volt, megácsolta a fakeresztet, amit felállítottunk a határban. A falu lakói megkérték a papokat, hogy áldják meg. A lelkészek, ezt egyszerre tették. Ezután minden évben, aki tehetett a faluban, de családonként egy személy biztosan elzarándokolt a kereszthez. Édesanyám a lelkemre kötötte, hogy mindig menjek el a zarándoklatra, és kérjem Isten segítségét. Így az én családomból mindig megemlékezett valaki, ahogyan a lullai családok közül mindenki. Figyeltünk, hogy az új lakók is megismerjék ezt, és érezzék magukénak a történetet.

Zs.T.: Köszönöm szépen Anni néni!

VIII/ 4.Rövid kérdőív:

Tisztelt Lullaiak!

A nevem Zsuzsanna Tímea, a Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusának negyedik évfolyamos, tanító szakos hallgatója vagyok. Szakdolgozatomat a Lulláról, annak hiedelemvilágáról készítem. Ehhez kérem Ön és az Önnel egy háztartásban élők (továbbiakban család) segítségét a kérdőív kitöltésével!

1. Önök hányan élnek egy háztartásban? (Kérem a megfelelőt bekarikázni!)
 - a. 1 fő
 - b. 2 fő
 - c. 3 fő
 - d. 4fő
 - e. 5 vagy annál több fő

2. Mióta él itt családjával? (Kérem a megfelelőt bekarikázni!)
 - a. 0-5 év
 - b. 6-10 év
 - c. 11-15 év
 - d. 16 évnél régebb óta.

3. Önnek és/vagy a családjában élőknek vannak lullai gyökereik? (Kérem a megfelelőt bekarikázni!)
 - a. Igen.
 - b. Nem. Ha nem a válasz, honnan érkeztek Lullára, és miért ezt a települést választották? Kérem röviden írja le!

4. Vallásosnak tartja családját?
 - a. Igen
 - b. Nem.

5. Ha igen a válasz, melyik felekezethez tartozik?
- a. katolikus
 - b. református
 - c. evangélikus
 - d. egyéb: _____
6. Ön és családja ismeri az 1928-as katasztrófa történetét?
- a. Igen.
 - b. Nem.
7. Ha a válasz igen, részt vett-e már Ön és családja a május 20-i megemlékezésen?
- a. Igen, rendszeresen, amikor tehetem, minden évben részt veszünk rajta.
 - b. Igen, alkalmanként.
 - c. Nem.
8. Kérem röviden írja le, azokat az okokat, amelyek miatt részt vesznek a megemlékezésen?
- _____
- _____
- _____

Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseről és eredetiségéről

A hallgató neve: ZSUPER Tímea
A Hallgató Neptun kódja: BIWNND
A dolgozat címe: Népzenei táncok művelődéstörténeti vetületei
A megjelenés éve: 2024 *2024. évi köznevelési tudományok és pedagógia*
A konzulens intézetének neve: Neveléstudományi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Anyanyelvi és Gyermek-kultúra tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlanul állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitóri rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitóri rendszerében.

Kelt: 2024 év aprilis hó 15 nap

Zsiper Tímea
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

Konzulensi nyilatkozat:

NYILATKOZAT

Zsuzsanna Tímea (BIWNNP) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre **javaslom**.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***²

Kelt: 2024. év április hó 15. nap



belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.